

**5-6 YAŞ GRUBU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN BABA
İLGİ DÜZEYLERİ İLE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

Y. TAŞYÜREK TEKER

YAĞMUR TAŞYÜREK TEKER

BAU 2019

KASIM 2019

**5-6 YAŞ GRUBU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN BABA
İLGİ DÜZEYLERİ İLE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

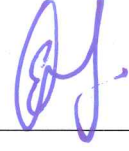
**BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

YAĞMUR TAŞYÜREK TEKER

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ DALINDA
YÜKSEK LİSANS DERECEİ İÇİN GEREKLİ ÇALIŞMALAR YERİNE
GETİRİLMİŞTİR**

KASIM 2019

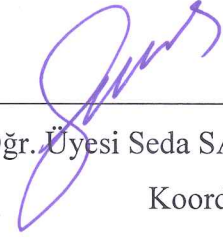
Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün Onayı

Doç. Dr. Enisa MEDE

Enstitü Müdürü

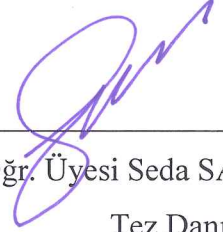
Bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak gerekli çalışmaları yerine getirdiğini onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Seda SARAÇ

Koordinatör

Okuduğumuz bu tezin Yüksek Lisans derecesinde bir tez olarak onaylanması, düşünçemize göre amaç ve kalite olarak tamamen uygundur.

Dr. Öğr. Üyesi Seda SARAÇ

Tez Danışmanı

Komite Üyeleri

Doç. Dr. Sema KARAKELLE

(İÜ, PSY)

Dr. Öğretim Üyesi Seda SARAÇ

(BAU, TEB)

Dr. Öğretim Üyesi Elçin GÖLBAŞI

(BAU, TEB)

Bu tezdeki tüm bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak elde edildiğini ve sunulduğunu; ayrıca bu kuralların ve ilkelerin gerektirdiği şekilde, bu çalışmadan kaynaklanmayan bütün atıfları yaptığımı beyan ederim.

Ad, Soyad

: Yağmur TASYÖREK TEKER

İmza

:

ÖZ

5-6 YAŞ GRUBU OKUL ÖNCESİ EĞİTİM ALAN ÇOCUKLARIN BABA İLĞİ DÜZEYLERİ İLE SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Taşyürek Teker, Yağmur

Yüksek Lisans, Okul Öncesi Eğitimi Yüksek Lisans Programı

Tez Yöneticisi: Dr. Öğr. Üyesi Seda SARAÇ

Kasım 2019, 93 sayfa

Bu araştırmada okul öncesi eğitimine devam eden 5 ve 6 yaş grubu öğrencilerinin baba ilgi düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Bu çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Tekirdağ ili Çorlu ilçesinde bulunan, biri özel diğeri devlet okulu olmak üzere 2 okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 156 çocuk ve babaları oluşturmuştur. Veri toplama araçları olarak babalara “Baba İlgi Ölçeği” ve “Kişisel Bilgi Formu”, okul öncesi öğretmenlerine de “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” verilmiştir. Toplanan veriler SPSS 22 istatistik paketi kullanılarak analiz edilmiş ve Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı kullanılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda; babanın sahip olduğu çocuk sayısının baba ilgi düzeyinde ve çocuğun gittiği okul türünün çocuğun sosyal becerilerinde anlamlı farklılıklar yarattığı ortaya çıkmıştır. Baba ilgi düzeyi ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Baba İlgi Düzeyi, Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN FATHER INVOLVEMENT AND SOCIAL SKILL LEVELS OF 5-6 YEARS OLD PRESCHOOL EDUCATION CHILDREN

Taşyürek Teker, Yağmur

Master's Thesis, Master Program Early Childhood Education

Supervisor: Dr. Seda SARAÇ

November 2019, 93 pages

The purpose of this study was to investigate the relationship between father involvement and social skills levels of the preschool children aged 5-6. In this study the relational screening method which is a descriptive screening model was used. The study conducted during 2018-2019 academic term with 156 fathers residing in Çorlu district of Tekirdağ and their children studying at a preschool public and a private institution. Father involvement scale and personal information form were applied to the fathers. Also preschool social skills assessment scale was administered to the preschool teachers. The collected data was analyzed using SPSS 22 statistical package and the results were analyzed by applying independent-samples T-test, one way ANOVA test and Pearson product-moment correlation coefficient. As a result of the study, it was found that; the number of children the father had had significant differences in father involvement. Also, the type of school the child attended affected the mean scores of social skills of the child and there is not a meaningful difference between father involvement and social skill levels of preschool children.

Keywords: Father Involvement, Preschool Social Skills

Canım babama

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının planlanmasında, araştırılmasında, yürütülmesinde ve oluşumunda ilgi ve desteğini asla esirgemeyen ve çalışmamı bilimsel bir çerçevede yapmamı sağlayan sayın hocam Dr. Öğretim Üyesi Seda SARAÇ hocama,

Araştırmamın her anında beni sabırla destekleyen, stresli zamanlarımda beni motive eden, yalnız bırakmayan sevgili eşim Caner TEKER'e, bütün eğitim hayatım boyunca daha fazlasını yapabileceğime inanan ve destekleyen sevgili annem Suna TAŞYÜREK'e, sevgili babam Zafer TAŞYÜREK'e ve canım ablam Damla TAŞYÜREK AĞIÇ'a,

Tezimin yürütülmesi sırasında önerilerini ve desteklerini her daim gördüğüm değerli arkadaşım Özlem DÖNMEZ'e, uygulamalarım esnasında bana yardımcı olan, iş yerimde beni her zaman destekleyen zümre arkadaşlarıma ve idari personele,

Verilerin toplanmasında katkı sağlayan sevgili babalara ve öğretmen arkadaşlarıma, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İyi ki varsınız...

Yağmur TAŞYÜREK TEKER

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL.....	iii
ÖZ	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
Bölüm 1 Giriş.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	4
1.3. Araştırma Problemleri ve Alt Problemler.....	4
1.4. Araştırmanın Önemi	5
1.5. Tanımlar.....	5
Bölüm 2 Alan Yazın Taraması.....	6
2.1. Babalık Rolü ve Değişim Süreci	6
2.2. Çocuğun Hayatında Babanın Rolü	7
2.3. Baba İlgisi.....	9
2.4. Babanın Çocuğun Gelişimine Etkisi.....	11
2.4.1. Babanın Çocuğun Bilişsel Gelişimine Etkisi	12
2.4.2. Babanın Çocuğun Kişilik Gelişimine Etkisi	14
2.4.3. Babanın Çocuğun Cinsel Kimlik Gelişimine Etkisi.....	15
2.4.4. Babanın Çocuğun Sosyal Ve Duygusal Gelişimine Etkisi.....	16
Bölüm 3 Yöntem.....	19
3.1. Araştırma Modeli.....	19
3.2. Evren ve Katılımcılar.....	19
3.3. Veri Toplama Araçları.....	25
3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu.....	25
3.3.2. Baba İlgisi Ölçeği.....	25

3.3.3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED)	26
3.4. Verilerin Toplanması	27
3.5. Verilerin Analizi	27
Bölüm 4 Bulgular	33
4.1. Birinci Problem Sorusuna İlişkin Bulgular	33
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	33
4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	34
4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	36
4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	37
4.2. İkinci Problem Sorusuna İlişkin Bulgular	39
4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	39
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	40
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	41
4.3. Üçüncü Problem Sorusuna İlişkin Bulgular	42
Bölüm 5 Tartışma ve Sonuçlar	44
5.1. Araştırma Sorularının Bulgularının Tartışılması	45
5.1.1. Alt Problemlere Ait Tartışmalar	45
5.1.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	45
5.1.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	46
5.1.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma	47
5.1.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma	48
5.1.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	48
5.1.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Tartışma	49
5.1.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	50
5.1.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	52
5.2. Sonuçlar	53
5.3. Öneriler	54

5.3.1. Araştırmacılar İçin Öneriler.....	54
5.3.2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler.....	54
KAYNAKÇA.....	55
EKLER.....	72
EK A – BİLGİ FORMU.....	72
EK B – BABA İLGİ ÖLÇEĞİ.....	73
EK C – OSBED ÖLÇEĞİ.....	76
ÖZGEÇMİŞ.....	79

TABLULAR LİSTESİ

TABLULAR

Tablo 1 Araştırma Örnekleme ve Özellikleri Tablosu.....	20
Tablo 2 Araştırmaya Katılan Babaların Yaşlarına Göre Dağılımı Tablosu.....	21
Tablo 3 Araştırmaya Katılan Babaların Yaş Ortalaması Tablosu.....	21
Tablo 4 Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı Tablosu	21
Tablo 5 Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı Tablosu	22
Tablo 6 Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı Tablosu	22
Tablo 7 Araştırmaya Katılan Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımı Tablosu.....	22
Tablo 8 Araştırmaya Katılan Çocukların Öğrenim Gördükleri Okulun Türüne Göre Dağılımı Tablosu.....	23
Tablo 9 Araştırmaya Katılan Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı Tablosu.....	23
Tablo 10 Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı Tablosu	23
Tablo 11 Çocukların Birinci Kardeşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı Tablosu	24
Tablo 12 Çocukların Birinci Kardeşlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı Tablosu ..	25
Tablo 13 Veri Toplama Araçlarının İç-Tutarlık Hesaplamaları Tablosu.....	28
Tablo 14 Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Normallik Dağılımı Tablosu	29
Tablo 15 Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri Tablosu.....	30
Tablo 16 Katılımcıların Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Ölçeklerine İlişkin Görüşleri Tablosu	32
Tablo 17 Çocuğun Yaşına Göre Baba İlgisi Farklılaşması Tablosu	34
Tablo 18 Yaşlarına Göre Babaların İlgisi Puanları Tablosu.....	35
Tablo 19 Babanın Yaşına Göre Baba İlgisi Farklılaşması Tablosu	36
Tablo 20 Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Baba İlgisi Farklılaşması Tablosu	37
Tablo 21 Baba Eğitim Düzeyine Göre Baba İlgisi Farklılaşması Tablosu	38
Tablo 22 Çocuğun Kardeşi Olup Olmamasına Göre Sosyal Beceri Farklılaşması Tablosu.....	39
Tablo 23 Çocuğun Babasının Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Beceri Farklılaşması Tablosu.....	40

Tablo 24 Çocuğun Öğrenim Gördüğü Okulun Türüne Göre Sosyal Beceri Farklılaşması Tablosu	41
Tablo 25 Baba İlgisi ile Okul Öncesi Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Testi Bulguları Tablosu.....	42

KISALTMALAR LİSTESİ

OSBED Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği

Bölüm 1

Giriş

İnsan doğası gereği sosyal bir varlıktır. Kendisinin diğer insanlarla etkileşime duyduğu ihtiyaç dışında, diğer insanların ona ihtiyaç duymasının sosyal bir varlık olmasında etkisi büyüktür; çünkü doğduğu andan itibaren kişi hem başkalarını etkiler hem de onlardan etkilenir. Bu yüzden sosyalleşme süreci bilinçli veya bilinçli olmayarak gerçekleşmektedir (Akman ve Gülay, 2009).

Sosyal gelişimin içerisinde yer alan, sosyalleşme sürecinin önemli bileşenlerinden olan sosyal beceriler (Verduyn, Lord, & Forrest, 2005), insan hayatının ilk yıllarından itibaren öğrenilmeye başlar. Okul öncesi dönemdeki sosyal etkileşim ortamının içerisinde sosyal becerilerin gelişimini destekleyen faktörler, ebeveynler, öğretmenler ve akranlardır. Bu noktada gelişimin kritik olduğu okul öncesi dönemde sosyal becerilerin en iyi şekilde öğrenilmesi gerekmektedir (Akman ve Gülay, 2009).

Sosyal beceriler, kişinin kendini anlama çabası ve çevresindeki diğer insanlarla rahat ilişki kurabildiği becerilerin tamamıdır (Bacanlı, 1999). Başarılı bir sosyal gelişim için bireyin kendisiyle uyumlu olması gerekmekte ve bu uyumun oluşması için de erken çocukluk yıllarında çocuğun ihtiyaçlarının karşılandığı bir ortamda yetişmiş olması önemlidir. Bu noktada bireyin yaşadığı çevreyle kuracağı sosyal etkileşimler sosyal gelişim ile sosyal beceriler arasındaki ortak noktayı oluşturmaktadır. Sosyal etkileşimlerle kazanılan sosyal beceriler, sosyal gelişimi desteklemekte ve sosyal gelişimini başarıyla tamamlayan bireyler çeşitli sosyal becerilere sahip olarak bu becerileri gelecek yaşantılarında da sıklıkla kullanabilmektedirler (Akman ve Gülay, 2009).

1.1. Problem Durumu

Okul öncesi dönem 0-6 yaş arasını kapsayan; bireyin yaşamının temelini oluşturan ve kişiliğinin şekillenmeye başladığı, temel kazanımları elde ettiği ve geliştirdiği kritik bir gelişim dönemidir (Arı, 2003; Oktay, 2002; Yılmaz, 2003). Çocuğun doğduğu andan itibaren başlayan bu dönemde çocuk; sosyal, duygusal, fiziksel, bilişsel ve dil gelişimi açısından gerekli bilgi ve becerileri elde eder ve bu

sebeple okul öncesi dönemde verilen eğitimin kalitesi oldukça önemlidir (Gander & Gardiner, 2001). Gelişimsel anlamda oldukça önemli bir yere sahip olan bu zaman diliminde eğitim öncelikle ailede başlar ve yakın çevre, okul ve iş hayatı ile devam eder (Zembat ve Unutkan, 2001).

Çocuğun bulunduğu çevre, kurduğu sosyal ilişkiler, yaşantıları ve içerisinde bulunduğu duruma gösterdiği tepkiler onun kişilik yapısının nasıl olacağını belirler (Akpınar, 2014). Okul öncesi dönemde alıcı konumunda bulunan çocuk etkileşime girdiği ortamdaki her şeyi zihnine not eder ve karşılaştığı her yeni durumda benzer olaylar arasında bağlantı kurar (Yavuzer, 1999). Bu yüzden bireyin doğumuyla başlayan sosyal gelişim sürecinin sağlıklı olması, bireyin gelecekteki sosyal becerilerine de etki edecektir (Yalçın, 2010).

Çocukların başka insanlarla etkileşim halinde olmasını sağlayan sosyal beceriler; sosyal ilişkilerin temelini oluşturmakla birlikte (Verduyn, Lord, & Forrest, 2005), sosyal ilişkilerde yaşanan problemlerin çözümünde kolaylık sağlayan sözel olan ya da olmayan davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Akman ve Gülay, 2009). Sosyal beceriler aynı zamanda diğer insanlarla olumlu sosyal ilişkiler başlatmayı ve devam ettirmeyi sağlayan iletişim, problem çözme, karar verme, kendini yönetme ve akran ilişkileri gibi becerileri de kapsamaktadır (Kapıkıran, İvrendi ve Adak, 2006). Sosyal beceri düzeyi yüksek çocuklar, katıldıkları aktivitelerden daha fazla keyif alırlar, kendi kararlarını kendileri yönetebilirler, akran ilişkileri sağlıklıdır ve sorunlarını çözmeye birden çok alternatife sahip oldukları için sosyal ilişkilerinde daha başarılıdırlar. Sosyal beceri düzeyi düşük olan çocuklar arkadaşları tarafından dışlanabilir, yetişkinler tarafından ihmal edilebilir, istenmeyen davranışlara başvurabilirler (Çetin, Alpa Bilbay ve Albayrak Kaymak., 2003; Kılınç ve Ceylan, 2018; Samancı ve Diş, 2014).

Sosyal beceri gelişimini etkileyen en temel faktörlerin başında aile gelmektedir. Çocuk eğitimi ilk önce ailede alır ve evde oluşan öğrenme ve öğretme ortamı kendisine, okulda deneyimleyeceği yaşantılardan daha zengin imkanlar sunabilir. Çocuğun zamanının önemli kısmını geçirdiği aile ortamı; çocuğun araştırması, çevresiyle etkin iletişimde olması ve gözlemlediklerini taklit etmesi yoluyla öğrenmesi için çocuğa çokça fırsatlar sunar (Gürşimşek, 2002). Petit, Dodge ve Brown (1998)'a göre; anne-babanın kişisel özellikleri, çocuğa yönelttikleri tutum ve davranışları, çocuğa hayatının ilk yıllarında sunduğu sosyal deneyim olanakları çocuğun sosyal becerileri kazanmasında önemlidir (Kamaraj, 2004).

En küçük toplumsal birim olan aile; teknolojinin gelişmesi, modernleşme, endüstriyelleşme ve kentleşmeye bağlı olarak dünyada meydana gelen değişimlerden en çok etkilenen topluluktur (Demircioğlu, Tezel Şahin ve Günindi, 2011). Son yıllarda özellikle annelerin çalışma hayatına katılma oranlarının artması, yerine getirmek durumunda kaldıkları sorumlulukların da artmasına sebep olmuştur (Anlıak, 2004). Bu durum, kadınların aile içindeki sorumluluklarının desteklenerek iş bölümü ile paylaşılmasına neden olmuştur. Bu sebeple, annelerin çocukların temel bakımından ve ihtiyaçlarından sorumlu tutulduğu gelenekçi roller ve toplumsal beklentiler zamanla azalmıştır. Değişen yaşam koşullarıyla birlikte babaların desteğine daha fazla ihtiyaç duyulması, çocuk bakımı konusunda da rollerin değişimine neden olmuştur. Bu noktada, ebeveyn tanımının içinde birbirini tamamlayan ayrılmaz bir ikili olarak görülen anne ve babanın, 'ebeveyn olma sorumluluğu' gün ve gün daha fazla önemsenmeye başlamıştır (Çağdaş ve Seçer, 2002; Fagan, 1996; Oktay, 1999).

Alan yazın incelendiğinde, dünya ve Türkiye genelinde anneler çocuğun bakımını, ihtiyaçlarını ve eğitimini esas üstlenen bireyler olmuş ve babaların çocuklarının hayatındaki rolü arka planda kalmıştır (Taşkın, 2011). Ebeveyn ve çocuk ilişkisi üzerine yapılan araştırmaların birçoğunda vurgu babadan ziyade, anne ve çocuk ilişkisine yapılmıştır (Bowlby, 1982; Driscoll & Pianta, 2011; Pleck J. , 1997). Bu bağlamda, konuyla ilgili literatüre bakıldığında anne-çocuk dinamiklerine yoğunlaşmış, baba ile ilgili yapılan çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür (Taşkın, 2011).

Yapılan çalışmalarda, çocuğunun yaşamına aktif biçimde katılan babaların çocuklarının pek çok açıdan sağlıklı gelişim gösterdikleri görülmüştür (Dimitriadi, Aggeli, & Papiotis, 2015). Yüksek baba katılımı; çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine önemli katkılar edindirmekte (Kroll, Carson, Redshaw, & Quigley, 2016; Lamb, 1997), akademik başarısının artmasını desteklemekte (Cooksey & Fondell, 1996; Amato & Gilbreth, 1999; Bekman, 2001), başarılı arkadaşlık ilişkileri kurmasına yardımcı olmakta (Downer, Campos, McWayne, & Gartner, 2008; Updegraff, McHale, Crouter, & Kupanoff, 2001), dil gelişimini pozitif yönde geliştirmekte (Pancsofar & Vernon-Feagans, 2010) ve psikolojik anlamda çocuğu desteklemektedir (West & Honey, 2016).

Bu çalışmada 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim alan çocukların baba ilgi düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı araştırılmıştır. Aynı zamanda 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim alan çocukların baba ilgi düzeyleri ve

sosyal becerileri üzerinde okul türü, çocuğun yaşı, kardeşi olup olmama durumu, babanın yaşı, eğitim durumu ve sahip olduğu çocuk sayısı gibi değişkenlerin ilişkili olup olmaması araştırmanın temelini oluşturur.

Konuyla ilgili literatüre bakıldığında yapılan araştırmalarda; baba katılımı ve sosyal beceriler ile ilgili ayrı başlıklar altında çeşitli çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Fakat baba ilgi düzeyi ve çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar azınlıkta olduğundan dolayı bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, okul öncesi eğitimi almakta olan 5-6 yaş grubu öğrencilerinin baba ilgi düzeyi ile sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Ayrıca araştırmada okul öncesi eğitimi alan 5-6 yaş grubundaki çocukların baba ilgi düzeyleri ve sosyal becerileri; çocuğun yaşı, babanın yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı, babanın eğitim durumu, çocuğun kardeşi olup olmama durumu ve okul türü değişkenleri açısından incelenmiştir.

1.3. Araştırma Problemleri ve Alt Problemler

Araştırma baba ilgi düzeyi ile okul öncesi dönem çocuklarının sosyal beceri düzeylerini konu almaktadır. Araştırmanın cevaplamayı hedeflediği sorular şu şekildedir:

1. Baba ilgi düzeyi;
  - 1.a. Çocuğun yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
  - 1.b. Babanın yaşına göre farklılaşmakta mıdır?
  - 1.c. Babanın sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
  - 1.ç. Babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
2. Çocuğun sosyal becerileri;
  - 2.a. Kardeşi olup/olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
  - 2.b. Babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
  - 2.c. Okul türüne göre (devlet/özel) farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların baba ilgi düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Babanın ve baba katılımının özellikle erken çocukluk yıllarında çocuğun hayatı üzerindeki önemli katkıları üzerine uluslararası alanda pek çok çalışma yapılmıştır. Türkiye’de baba katılımına dair yapılan araştırmalar incelendiğinde, son yıllarda yapılan çalışmaların sayısında önemli bir artış olsa da erken çocukluk döneminde çocuğun gelişiminde babanın rolünü araştıran ve anlatan yeterli düzeyde ve kapsamda çalışmanın bulunmadığı görülmektedir (Pekel Uludağlı, 2017). Yapılan çalışmalarda; çocuğun eğitimine babanın katılım düzeyi (Çatıkkaş, 2008; Gürşimşek, Kefi ve Girgin, 2007; Şahin ve Demiriz, 2014) ya da baba katılımı ile ilgili faktörler (Duran, 2010; Kuruçırak, 2010) incelenmiştir. Çocuğun gelişimi ile baba katılımı arasındaki ilişkiyi ele alan araştırmaların çok sayıda olmadığı ve bu çalışmalarda özellikle ergenlik çağının (Kocayörük, 2012; Kuzucu ve Özdemir, 2013) ve genç yetişkinlik (Avaz, 2011; Serbest, 2010) döneminin incelendiği ancak baba katılımı ile erken çocukluk dönemindeki çocukların gelişimi arasındaki ilişkiyi değerlendiren bir çalışmanın olmadığı görülmektedir (Pekel Uludağlı, 2017).

1.5. Tanımlar

Sosyal Beceriler: “Kişiler arası ilişkilerde sosyal bilgiyi çözümleme ve anlamının yanı sıra uygun tepkilerde bulunma, hedeflere yönelik ve sosyal bağlama göre değişen hem gözlenebilir hem de gözlenemeyen bilişsel ve duygusal öğeleri içeren ve öğrenilebilir davranışlardır” (Yüksel, 1999).

Baba İlgisi: Babanın çocuğun sağlıklı gelişimi için ortam yaratması ve olanaklar sunması, çocukla karşılıklı ve yakın ilişki içinde bulunması, ihtiyaç duyulduğunda çocuk için ulaşılabilir olması, onunla zaman geçirmesi, dinlemesi ve çocuğun bakımı ve mutluluğu ile ilgili sorumlulukları üstlenmesidir (Duran, 2010; AÇEV, 2017).

Bölüm 2

Alan Yazın Taraması

Bu bölümde; “babalık rolünün değişim süreci, çocuğun hayatında baba rolü, baba ilgisi, babanın çocuğun gelişimine (bilişsel gelişim, kişilik gelişimi, cinsel kimlik gelişimi, sosyal ve duygusal gelişim) etkileri” konuları ilgili literatürle desteklenerek ele alınmıştır.

2.1. Babalık Rolü ve Değişim Süreci

Toplumunu meydana getiren kurumların temeli ve toplumun en küçük birliği olan aile; endüstriyelleşme, kentleşme, teknolojik yenilikler ve modernleşmeyle birlikte meydana gelen değişimlerden en fazla etkilenen birim olmuştur (Demircioğlu, Tezel Şahin, ve Günindi, 2011). Bu sosyal, toplumsal ve ekonomik değişimlerle kadınların çalışma hayatına dahil olma oranları artmış, erkeklerin “tek başına ekmek parası kazanan” rolü değişerek ebeveyn rolleri ve aile içinde iş bölümü derinden etkilenmiştir (Cabrera, Tamis-LeMonda, Bradley, Hofferth, & Lamb, 2000; Ekşi, 1990; Evans, 1996; McDonough, Walters, & Strohschein, 2002).

Sanayileşme ve kentleşmenin artmasıyla beraber para kazanmanın güçleşmesi, annenin evde çocuğuna baktığı ve babanın ailenin ekonomik geçimini sağladığı geleneksel aile yapısını sürdürmeyi zorlaştırmıştır (Basow, 1992). Coltrane (1995), konuyla ilgili düşüncelerini; ekonomik anlamda güçlenen ve sürece dahil olan kadının, kocasından ev işi ve çocuk bakımı görevlerini iş bölümüyle paylaşmayı talep eder hale gelmesi şeklinde ifade etmiştir. Dolayısıyla geçmişte keskin bir çerçeve içerisinde belirlenen anne baba rolleri yerine (Zeybekoğlu, 2013), babaların yaşadıkları çağın değerlerinden kaynaklanan bir babalık rolünü benimsedikleri görülmektedir (Ünal ve Kök, 2015). Yapılan araştırmalar da göstermektedir ki, değişen toplumsal koşullarla beraber babalıkla ilgili toplumsal beklentilerin farklılaşması neticesinde, babaların çocuklarını yetiştirmede aktif katılım göstermeleri çocuğa olumlu katkılar sağlamaktadır (McBride & Lutz, 2004; McBride, Schoppe, Ho, & Rane, 2004). Gürşimşek, Kefi, ve Girgin (2007)’e göre, babalık kimliği ve babaların çocuk

yetiştirmedeki rol model olarak 6neminin vurgulanması babaların 6ocuklarının eğitim s6recine katılmalarına olan ilgilerini arttırmıştır.

Baba kimliğinin oluşumu annenin hamilelik s6reciyle başlayıp doğum sonrası devam eden yaklaşık 6c yıllık bir periyotta gelişmektedir. Bu gelişim hayat boyu devam etmekte ve babaların kendi rollerini nasıl algılıyor oldukları da babalık rol6 a6ısından 6nem arz etmektedir. (6zkan, 6elebioğlu, 6st, ve Kuru Direk, 2016).

Babalık rol6, toplum tarafından bi6ilen ve toplumsal beklentiler ile oluşan ve aynı zamanda kişinin de bu rol6 6stlenme şekliini ifade etmektedir. Bireyler, toplumdaki aile yapısı, toplumun kadın ve erkeğe y6klediği farklı sorumluluklar ve anne babadan beklentiler gibi etkenler babalık rol6n6n algılanma ve tanımlanma bi6imine ve ortaya konan babalık rol6ne etki etmektedir (Mercan ve Tezel şahin, 2017; Rustia, Abbott, Bozett, & Mercer, 1990).

Winnicot (1964)'a g6re bebeklik d6neminde baba, anne ile bebek arasında efektif bir ilişkinin kurulmasında destekleyici ve koruyucu bir rol 6stlenerek, anne ile bebek arasında sağlıklı bir ilişkinin oluşması i6in, annenin kendisini bebeğine adamasına yardımcı olmaktadır. Bebeklik d6neminin ardından, bebek y6r6meyi 6ęrenir, y6r6rken 6evresini keşfeder ve bu keşif s6reci yoğun ve zorlu ge6er. 6zellikle annenin bu zorlu s6recin 6stesinden gelmede babadan destek alması ve baba ile işbirliği i6inde hareket etmesi bu s6recin kolaylaşmasını sağlamaktadır (akt. Furman, 1986). Dolayısıyla babalık rol6 anne ile 6ocuk arasındaki sağlıklı ilişkiyi g66lendirmek a6ısından 6nem taşımaktadır (G6ng6rm6ř, 1999).

2.2. 6ocuğun Hayatında Babanın Rol6

Gelişimin hızla devam ettiği ve 6ocukların b6t6nsel gelişimi a6ısından 6ok 6nemli olan erken ve orta 6ocukluk d6neminde ailenin 6nemi, bir6ok 6alışma ve kuram tarafından desteklenmiştir (A6EV, 2017). Bu kuramlardan birisi; mikro sistem, mezo sistem, egzo sistem, makro sistem ve krono sistem olarak adlandırılan beş 6evresel etmeden oluşan ve 6ocuğun gelişiminde 6ok 6nemli etkiye sahip; aile, 6evre ile toplumsal ilişki ve yapılarını inceleyen Bronfenbrenner'in "Ekolojik Sistemler Kuramı" dır (Bronfenbrenner, 1979).

Bronfenbrenner'in sistemlerinin ilki; bireyi, ailesini, yakın 6evresini, arkadaşlarını, akrabalarını, okulunu ve sağlık hizmetlerini barındıran, g6n6l6k hayatta etkileşim i6inde olduğu kişileri ve onlarla ilişkilerini kapsayan ve 6ocuğun 6zerinde

en büyük etkiye sahip olan mikro sistemdir (Bronfenbrenner, 1986). Babalar da çocukların mikro sisteminin en önemli parçalarından biridir. Bu sebeple, babaların çeşitli ebeveyn tutum ve davranışları çocuğun tüm gelişim süreçlerini doğrudan etkileyecektir (AÇEV, 2017). Ball, Moselle & Pedersen (2007) babanın ilgili baba olma eğilimiyle, çocuğun mikrosistemine nitel ve nicel olarak olumlu katkılarının artacağını belirtmiştir.

“Geleneksel baba kavramı” üzerinde alanında önemli iki teorisyen Sigmund Freud ve John Bowlby öne çıkmıştır. Freud’a göre anne ile bebek arasındaki ilişki çocuğun kişiliğini ve sosyal ilişkilerini şekillendirirken; babalar çocuğun gelişiminin sonraki dönemlerinde önemli olmaya başlamaktadır. Bowlby’ye göre ise bağlanma çok önemlidir ve bebeğin bağlanmasındaki birincil ve en önemli etmen annedir (Bowlby, 1988; Parke, 1985). Uzun yıllar boyunca çocuğun eğitiminde anneler birinci derecede sorumlu görülmüş, babalar ise daha çok çocuğu ekonomik açıdan destekleyici görevi edinmişlerdir (Riley, Peterson, Moreno, & Goode, 2000). Bekman (2001)’a göre babanın çocuğuyla ilgili daha fazla sorumluluk alması, karşılıklı iletişim içinde bulunması ve çocuğun hayatına etkin katılan iki kişinin olması, çocuğun bağıllık göstereceği ve model alacağı birey sayısını arttırmaktadır. Çocuğun iki taraftan aldığı ilgi, sevgi ve bakım onun sosyal, duygusal ve bilişsel gelişim sürecinde mevcut kaynakları farklılaştırmaktadır.

Değişen dünya şartlarında, babaların çocukları için sadece maddi destek sağlama değil, bunun yanısıra sıcak ve destekleyici ilişkiler kurma gibi önemli bir sorumluluğunun da olduğunun unutulmaması gerekmektedir. Ayrıca iyi bir arkadaş olan, disiplini sağlayan, ev işlerinde sorumluluk alan, annelere duygusal destek sağlayan babalar (Tezel Şahin, 2007), aynı zamanda çocuğun model alarak taklit edebildiği yetişkin birey rolünü üstlenmektedir (Anlıak, 2004).

Klinger (1999)’e göre babalar çocuklarını gerçek hayata hazırlamada önemli etkiye ve role sahiptir. Ergenlik dönemindeki ve daha küçük yaşlardaki çocuklar, kendilerine şefkat gösteren ve örnek alabilecekleri bir baba modeline ihtiyaç duymaktadırlar. Baba yoksunu büyüyen çocuklarda özellikle geleceğe dair umutlarını çabuk yitirme ve saldırgan davranışlarda bulunma gözlemlenmektedir. Bu durum çocuğun ilerki yaşamında ciddi problemleri, davranış bozukluklarını, eğitim hayatında istikrarsız davranışları beraberinde getirebilir. Babaların çocuklarıyla geçirdikleri

zaman arttıkça, ilişkileri içinde sergiledikleri roller artacak ve bu durum baba-çocuk ilişkisini zenginleştirecektir (Lamb, 2000).

Garfield, Mapp ve Chung (2006) yaptıkları araştırmalarda babaların çocuklarının hayatındaki yerlerinin ve önemlerinin farkında olduklarını, bu yüzden çocuklarının hayatlarına doğrudan katılmalarının ve çocuk bakımında görev üstlenmelerinin gerekli olduğunu vurgulamışlardır.

Son dönemde yapılan araştırmalar babanın çocuğun hayatında ne kadar önemli bir yeri olduğuna, baba ve çocuk iletişiminin önemine değinmektedir (Mercan ve Tezel Şahin, 2017). Çocuğun kişiliğinin oluşmaya başladığı 0-6 yaş döneminde baba kilit rol oynamaktadır. Bu önemli süreç içerisinde baba üstüne düşen sorumlulukları yerine getirerek hem kendisine hem de çocuğun gelişimine olumlu katkılarda bulunur (Telli ve Özkan, 2014). Yapılan çalışmalar, erken çocukluk döneminin baba ve çocuk ilişkisinin kuvvetlenmesinde ve babalık rolünün şekillenmesinde önemli bir süreç olduğunu ortaya koymaktadır (Mercan ve Tezel Şahin, 2017).

2.3. Baba İlgisi

AÇEV (2017) tarafından hazırlanan “Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri” ana raporuna göre; babanın ilgili olması, babanın çocuğun gelişimine destek olması, çocuğu yetiştirmede katılımcı olması, kendisini en az anne kadar sorumlu görerek demokratik bir anlayışa sahip olması olarak ifade edilebilir. “İlgili babalık”, babanın çocuğun bakımında ve gelişiminde sorumluluk sahibi olduğu, onun gelişimi için ortam ve olanaklar yarattığı, çocuğuyla etkileşim içinde olduğu, onunla zaman geçirdiği ve onu dinlediği, çocukla ilişkisinde ve çocuğunun gelişimini desteklemede etkili yöntemleri kullandığı bir babalık modelidir.

Babaların çocuklarıyla geçirdikleri zaman ve aralarındaki iletişim çocukların hem bilişsel ve bedensel gelişimini hem de sosyal ve duygusal olarak kapasitesini etkilemektedir. Çocuğunun hayatında büyük bir önem arz eden ilgili babalar;

- Çocuklarıyla doğrudan etkileşim içerisinde,
- Çocuklarının bakımında sorumluluk hisseder ve bunu üstlenir,
- Çocukların gelişim alanlarına ve kritik dönemlerine uygun davranış ve tutumlar gösterir,
- Ev içi işlerde iş bölümü yapar,

- Çocuklarıyla kaliteli zaman geçirir, oyun oynar, kitap okur, masal anlatır,
- Çocuklarını dinler ve uygun ifadelerle kendini açıklar,
- Çocuklarına kazandırmak istediği davranışları onlara rehber olarak geliştirir, önlemek istediği davranışlarda şiddet veya zorlama kullanmayıp açıklamalar yaparak etkin yöntemler kullanır,
- Çocukların okul süreçlerini takip ederek destekler,
- Eşlerinden ayrılma durumu da olsa çocukları ile karşılıklı ilişkilerini sürdürür ve sorumluluklarını yerine getirir (AÇEV, 2018).

Lamb, Pleck, Charnov ve Levine (1987)'ye göre ilgili babalık “etkileşim, erişilebilirlik ve sorumluluk” olmak üzere üç önemli unsurdan oluşmaktadır. Etkileşim boyutu; babanın çocuğuna ilgi gösterdiği ve çocuğuyla doğrudan etkileşim içerisinde olduğu ortak etkinlikleri yapma, oyun oynama, çocuğuyla birlikte vakit geçirme, onun bakımını üstlenme gibi etkinlikleri kapsar. Erişilebilirlik boyutu; babanın çocukla doğrudan iletişimde olmasından ziyade, çocuğun ihtiyaç anlarında babanın psikolojik, duygusal ve fiziksel anlamda ulaşılabilir olmasıdır. Sorumluluk boyutu ise çocuğun bakımının sağlanması ve iyi olmasından sorumlu olmasını, bunun için de babanın gerekli olan kaynakları temin etmesi veya veli toplantısına katılma ya da doktora götürme gibi belli görevlerde yer almasını içerir.

Coltrane, Melzer, Vega ve Parke (2005), “Lamb’in Modeli” ne ek olarak baba katılımının miktarı ve niteliğinin de önemli olduğunu söylemiş, çocukla sadece vakit geçirmek yerine onun gelişim alanlarını destekleyecek kaliteli ve etkili aktivitelerle zaman geçirmenin önemine işaret etmiştir.

Türkiye’de Fişek (1991) tarafından ilgili babalık özellikleri “bakım, kontrol ve yakınlık” olarak üç boyut altında değerlendirilmiştir. Bakım; babanın çocuğu beslemesi, temizlemesi, doktora götürmesi, okul ve ders alanında etkili katılım göstererek çocuğu desteklemesi gibi gelişiminde sorumlu olduğu babalık davranışlarını kapsar. Yakınlık; babanın çocuğuyla yakın bir ilişki kurarak onun duygularını önemsemesi, ona sevgi göstermesi, birlikte paylaşımında buldukları ortak bir zaman geçirmeleri ve babanın da bu durumdan mutlu olması, çocuğun gelişim alanlarına yönelik etkinlikler yapması ve oyun oynaması gibi karşılıklı iletişimin güçlü olduğu babalık davranışlarını içerir. Son olarak kontrol de; babanın çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun yöntemlerle, çocukta olumlu davranışlar kazandırmayı amaçlaması ve onun bir birey olduğunun bilincinde davranarak kural ve sınırlar

oluşturmasıdır. Bu boyutların ebeveyn ve çocuk ilişkisini anlamlı bir biçimde tanımlayarak açıkladığı teorik ve deneysel olarak da saptanmıştır (Boratav, Fişek, ve Ziya, 2017; Fişek, 1991). Kağıtçıbaşı (2007) yaptığı çalışmalarda kontrol ve yakınlık kavramlarının çocuğun gelişimine yansımalarının farklı olacağını ve bu kavramlara ayrı ayrı değinilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Carlson (1984) araştırmasında, baba ilgisinin yüksek olduğu ailelerdeki çocukların bağımsız, gelişmiş iç denetim odağına sahip ve ana-baba rollerine ilişkin pozitif görüşlerinin daha fazla olduğunu belirtmiştir.

Çocuğuna karşı ilgili olan, ona sevgi gösteren, çocuğuyla yakın iletişimde bulunan, çocuğunun özerkliğini destekleyen babaların çocuklarının daha mutlu, hür, ilişki kurmakta zorlanmayan ve akran ilişkileri güçlü olan, araştırmacı, liderlik niteliklerine sahip uyumlu kişiler oldukları görülmüştür (Güngörmüş, 1992).

Green (2001)'e göre babaların çocuklarıyla sıcak ilişkiler kurmaları ve çocuklarının eğitimlerine aktif olarak katılmaları;

- Çocukların kendilerine olan güvenini artırır,
- Akran ilişkilerini güçlendirir,
- Okul başarısını artırır,
- Ekonomik kaynakları kullanma becerisi kazandırır,
- Cinsiyet rollerinin sağlıklı gelişimini sağlar.

Babaları tarafından ilgilenilen ve sevgi gösterilen çocuklar sosyal ilişkilerinde daha başarılı olmakta, olumsuz benlik kavramına sahip çocukların ise babaları ile etkileşimlerinin de olumsuz olduğu görülmektedir. Babanın otoriter davranış ve tutumlarının olması ve çocuğu ile daha az ilgilenmesi durumlarında da çocukta utangaçlık, çekinme gibi negatif kişilik özellikleri ortaya çıkabilmektedir (Tezel Şahin, 2003).

2.4. Babanın Çocuğun Gelişimine Etkisi

Büyümenin çok hızlı biçimde gerçekleştiği erken çocukluk yılları çocuğun bütünsel gelişimi açısından çok önemlidir. Araştırmalardan elde edilen bulgular kişiliğin, zekanın ve sosyal davranışların bu kritik yıllarda oluşmaya başladığını göstermektedir. Çocuklar bu yıllarda sağlıklı gelişimlerine yardımcı olacak yetişkin bireylere ihtiyaç duyarlar (Myers, 1992; Young, 1996). Bu gereksinim çocuğun

gelişiminde aileye duyulan ihtiyacı ve ailenin hayati görevleri olduğunu göstermektedir. Aile önemi denildiğinde anne vurgusu ön plana çıksa da babaların çocuğun gelişiminde eşsiz bir rol oynadığı literatürde kabul görmüş bir gerçektir (Lynn, 1974). Babanın yokluğunun çocuğun cinsiyet kimliği gelişiminde yaratacağı olumsuz etkininin yanı sıra sosyal, duygusal ve zihinsel gelişiminde de negatif sonuçlar doğuracağı öngörülmektedir (Atmaca Koçak, 2004).

Durmuş (2008)'a göre çocuğun sağlıklı bir gelişim göstermesi için, babanın çocuğuna çeşitli haklar tanıyarak onun dürüst olmasını sağlaması, ona sorumluluklar vererek başarı duygusunu tattırması, şefkatli ve tutarlı bir disiplin yöntemi ile çocuğun kendini yönetme becerisini kazandırması gerekmektedir. Dolayısıyla babalık rollerini gerçekleştiren babaların çocukları sağlıklı bir gelişim göstereceklerdir (Telli ve Özkan, 2016).

2.4.1. Babanın çocuğun bilişsel gelişimine etkisi. Çocuğun bilişsel gelişiminde baba; çocuğuna uyarıcılardan oluşan çevre sağlaması, anneye kıyasla çocuğun daha bağımsız hareket etmesini ve keşfetmesini sağlayan bir tutuma sahip olması ve zeka gelişimini olumlu yönde etkilemesi sebebiyle önemli rol oynamaktadır (Aktaş, 1993).

Erken çocukluk döneminde babanın davranış ve tutumlarının niteliği, çocuğun gelecek hayatındaki zihinsel becerilerini de etkilemektedir. Babanın çocuğun hayatına aktif katılımı ve aile içindeki yeri, çocukların özellikle de erkek çocuklarının bilişsel gelişimindeki analiz yeteneğinin gelişimine, zeka düzeyine, temel beceri kazanımına, dil gelişimine ve akademik başarısına olumlu katkılarda bulunmaktadır (Güngörmüş Özkardeş, 2006).

Güngörmüş Özkardeş (2012) babasıyla ilişkisinin problemlili olduğunu düşünen çocukların zeka ve akademik başarılarının bu düşünceden olumsuz yönde etkilendiğini söylemektedir. Baba yoksunluğu durumunun zihinsel gelişim üzerindeki etkileri incelendiğinde, erkek çocukların zeka ve akademik başarı yönünden kız çocuklardan daha fazla etkilendiği görülmüştür. Baba yoksunu olan erkek çocukların sözel becerilerinin matematiksel becerilerinden daha iyi geliştiği tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmalarda çocukların eğitimi ile ilgilenen babaların çocuklarının, bilişsel ve akademik beceriler ve dil becerileri ile psiko-sosyal uyum ve bağımsız davranabilme becerileri açısından çocuğunun hayatına etkin katılım göstermeyen

babaların çocuklarından daha iyi gelişim gösterdiği belirtilmektedir (Ishii-Kuntz, 1995; Mc Bride, 1989; Mc Bride & Mill, 1993).

Çocuğunun hayatına doğumundan itibaren dahil olan ve ilgisini ihmal etmeyip sorumluluklarını üstlenen babaların çocuklarının zeka testi puanlarının, çocuklarının hayatında aktif katılım göstermeyen babaların çocuklarından çok daha yüksek olduğu araştırmalarla kanıtlanmıştır (Engle & Breaux, 1994)

Baba-çocuk ilişkisinin çocuğun okul başarısını büyük oranda etkilediği de yapılan çalışmalarda görülmüştür. Babasıyla doğrudan ve yakın bir ilişkiye sahip olan çocukların okul başarıları ile bilişsel beceri gelişimleri olumlu etkilenmektedir (Yavuzer, 2008). Fagan ve Iglesias (1999) okul öncesi dönemde okullarda gerçekleştirilen aile katılımı etkinliklerine babası katılan çocukların matematik becerilerinde artış yaşandığını belirtmişlerdir (akt. Green, 2003). Tezel Şahin ve Özbey (2007) de babaların okulda yapılan etkinliklere katılımlarının çocukların eğitim ve gelişimlerinde olumlu etkiler yarattığı sonucuna varmıştır.

Okul öncesi dönem çocuklarıyla yürütülen bir araştırmada, çocuklarının bakımında en az %40 sorumluluk alan babaların çocuklarının daha yüksek zeka puanlarına ve çevresinde yaşanan olaylara daha duyarlı davrandıkları görülmüştür (Radin, 1994).

Yaşları 5 ile 12 arasında değişen; biyolojik, üvey veya herhangi bir baba figürüne sahip çocukların okul başarısı üzerinde babaların okul katılımına olan rolünün araştırıldığı bir çalışmada, aile ve çevre faktörleriyle baba rolünün çocuğun akademik başarısı ile arasındaki ilişki incelenmiş, babaların çocukların eğitimine ve akademik başarısına annelerden çok daha fazla katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (McBride, Schoppe-Sullivan, & Ho, 2005)

Yapılan çalışmalarda ilgili babaların çocuklarının akademik olarak daha başarılı oldukları, okula hazır bulunuşluklarının daha yüksek olduğu, zengin kelime haznesine sahip oldukları ve zeka gelişimlerinin yüksek olduğu sonuçların varılmıştır (Cabrera, Shannon, & Tamis-LeMonda, 2007; Coley, Lewin-Bizan, & Carrano, 2011; Lamb, 1977; NICHD Early Child Care Research Network, 2004; Rossi, 1984; Tamis-LeMonda, Shannon, Cabrera, & Lamb, 2004). İlgili babaların çocukların okuma ve matematik becerilerini, (Coley vd., 2011), çocuklarına kitap okuyan ve oyunlar

oynayan babaların da çocuklarının dil ve okuma becerilerini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir (Duursma, Pan, & Raikes, 2008; Coley vd., 2011).

2.4.2. Babanın çocuğun kişilik gelişimine etkisi. Çocuğun kişilik gelişimi erken çocukluk döneminde oluşmaya başlamakta ve bu yüzden çocuğun gelişimindeki ilk beş yılda baba katılımı önemli bir rol oynamaktadır (Telli ve Özkan, 2016).

Wagner ve Philips (1992), anne baba davranışları ile çocuğun kendi akademik yeterliliklerine ilişkin algıları arasındaki ilişkiye inceledikleri çalışmalarında, babaların ilgili ve sıcak davranışlarının çocuğun yeterlilik algısını pozitif yönde etkilediğini belirtmişlerdir.

Fisher ve Biller tarafından ergenlik dönemindeki kızlarla yapılan araştırmada, çocukluk döneminde babaları ile ilişkilerini kötü algılayan çocukların, olumsuz benlik kavramı geliştirdikleri görülmüştür (akt. Tezel Şahin, 2003).

Aktaş (1993)'a göre, çocuğun kişiliğini geliştiren önemli bileşenlerden biri babanın çocuğa karşı sergilediği tutum ve davranışlardır. Babası otoriter davranan ve az ilgi gören çocuklarda utangaçlık, çekinme gibi negatif kişilik özellikleriyle daha sık karşılaşmaktadır. Bunun aksine babasından ilgi ve sevgi gören çocukların arkadaş ilişkilerinin daha sağlıklı ve liderlik özelliklerine sahip oldukları görülmektedir. Otoriter tutumu benimseyen ailelerde sevginin esirgenmesi ve ceza sisteminin uygulanması nedeniyle, çocuk kendine güvensizlik, isteksizlik ve çekingenlik olumsuz özellikleri barındıran pasif bir kişilik yapısı geliştirir (Aslan, 1992; Çağdaş, 2003).

Aşırı hoşgörüyü sahip ailelerde yetişen çocuklar benmerkezci olup, kendilerini güvende hissetmezler ve asi davranışlar gösterirler. Bu çocuklar yaşantılarında sınırlar öğrenemedikleri için güçsüz sosyal ilişkiler kurar ve başarısız olurlar (Yavuzer, 2008).

Aşırı korumacı bir ortamda büyüyen çocuk, aile içerisinde dengeli, iyi huylu ve mutlu bir görüntü yaratsa da ev dışında bu korumanın olmadıg bir çevrede çekingen, mutsuz ve beceriksiz davranabilir (Altınköprü, 2003).

Demokratik anne-baba tutumuna sahip ailelerde, anne ve babalar çocuğuna karşı sıcak davranırlar ve ilgilidirler. Çocuklarının isteklerini dinler, görüşlerine önem verir, onlara saygı gösterir, çocuğun duygularına değil davranışlarına sınırlar koyulur, çocuğa yapılan eleştiri onun kişiliğine değil yaptığı işe yöneliktir (Aslan, 1992).

Çocukları sürekli olumsuz yönde eleştirmek, sınırlandırmak, duygu ve düşüncelerini açıklamalarına engel olmak topluma alingan, içine kapanık, pasif bireyler yetiştirmek anlamına gelmektedir (Cüceloğlu, 1998).

Nelms (2004), babası tarafından sevilen, onaylanan ve kabul edildiğini hisseden çocukların öğrenmeye, gelişmeye ve pozitif yönde benlik algısı geliştirdiklerini ifade etmektedir.

2.4.3. Babanın çocuğun cinsel kimlik gelişimine etkisi. Babalar, kız ve erkek çocuklarının cinsiyet kimliği gelişiminde farklı bir öneme sahiptirler (Pontes, Osorio, & Alexandrino, 2009). Erkek çocuğunda cinsiyet kavramının belirginleşmesinde etkiliyken, kız çocuğunda da karşı cinse duyulan hislerin oluşumunda önemlidir (Aydoğmuş vd., 2003; Pleck & Masciadrelli, 2004; Tezel Şahin ve Özbey, 2007).

Babası pasif olan ve babasından ilgi görmeyen erkek çocuklarının sosyal gelişimleri olumsuz etkilenmekte, cinsiyet rolü karmaşası yaşayarak daha az erkeksi kimliğe sahip olabilmektedirler. Dolayısıyla ilgi görmeyen çocuk sürekli annesiyle birlikte olup, zamanla onunla bütünleşerek kendisine anneyi model olarak alabileceği için annesi gibi olmayı isteyebilir (Güngörmüş Özkardeş, 2006; Yavuzer, 2008).

Ünlü (2010), özellikle erkek çocuklarının, çocukluğunda bakımına katılan babalarının ebeveynlik özelliklerinden etkilendiğini, bugünün babalarının geleceğin babaları adına bir örnek teşkil ettiğini ifade etmiştir.

Yapılan araştırmalar erkek çocuğun cinsiyetine uygun davranış ediniminde babanın büyük rolü olduğunu söylemektedir. Anne ve babayı kendine rol model olarak alan okul öncesi dönem çocuklarında, kız çocuklar annelerini, erkek çocuklar da babalarını kendileriyle özdeşleştirerek cinsiyet rollerini kazanırlar ve onları taklit ederler. Yalnızca erkek çocukların değil, kız çocukların da ekileşimde bulunma ihtiyacı hissettikleri bir baba figürü vardır. Babası olan kız çocukları cinsel kimliklerine uygun davranışları, olmayan kızlardan daha fazla göstermektedirler (Aktaş, 1993; Russell, 1982; Sagi, 1982).

Çocuğun cinsel kimliğinin gelişiminde babanın bir erkek olarak özellikle erkek çocuğuna nasıl rol model olduğu ve aile içinde ne denli etkili olduğunun önemi yapılan çalışmalarda görülmektedir. Fakat babanın varlığının çocuğun sağlıklı bir cinsel kimlik geliştirmesinde tek faktör olduğunu belirtmek, babasız büyüyen çocukların cinsiyet rolü gelişimi göz önüne alındığında doğru bir söylem olmamaktadır. Bu

bağlamda, çocuğun cinsel kimliğinin oluşumunda babanın bir erkek olarak erkeksi özellikleriyle çocuğun hayatında yer almasının önem taşıdığı, ancak çocuğuyla yakından sıcak bir ilişki kurup ilgilenmenin daha değerli olduğu söylenebilir (Kuzucu, 2011).

2.4.4. Babanın çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine etkisi. Bireyin kişisel gelişiminde en önemli süreçlerden biri sosyalleşmedir. Bireylerin özellikle çocukluk döneminde belirli bir grubun işlevsel üyeleri haline geldikleri ve grupta yer alan diğer kişilerin inançlarını, değer yargılarını ve davranışlarını kazandıkları bir süreçtir. Bu süreç bireyin doğumuyla beraber başlayıp, onun hayatı boyunca sürmekle birlikte etkilediği davranışların büyük kısmı ilk çocukluk döneminde belirgin duruma gelmektedir (Gander & Gardiner, 2001).

Aile çocuğun ilk eğitimcileri olmakla beraber, sevgi, güven ve kabul etmeye dayalı ilişkilere de sağlıklı ve bütünsel gelişim için ihtiyaç vardır (Akman ve Gülay, 2009). Çocuğun davranış modellerini yaşayarak öğrendiği, iyi-kötü, doğru-yanlış değerlerini kazandığı ilk sosyal çevresi ailedir (Kırkıncioğlu, 2003). Ebeveynler günlük yaşamda çocuklarının araştırmalar yapacakları, çevresiyle aktif etkileşim içinde olacakları ve gözlemleyerek öğrenebilecekleri ortamlar sunabilirler (Gürşimşek, 2002).

Aile faktörünün çocuğun sosyal becerilerinin gelişimine ve problem davranışlarına etkilerinin incelendiği araştırmalarda; ailenin çocuk yetiştirme tutumu, çocuğun anne-babasıyla birlikte yaşaması, aile içi iletişim, ailenin eğitim seviyesi, sahip olduğu kardeş sayısı gibi değişkenler dikkate alınmıştır (Bülbül, 2008). Turner ve Harris (1984)'in araştırmasına göre, aile yaklaşımı ve korumacılığının; çocuğun kendini gerçekleştirme, empati kurma ve özveride bulunma gibi sosyal becerileriyle arasında bir ilişki vardır. Coltrane (1995)' ye göre anne ve babanın çocuğa sevgi ve ilgi göstermesi çocuğu sosyal ve duygusal gelişimi için gereken ortamı ve kaynakları sağlar.

Baba ile çocuk arasındaki etkileşim çocuk üzerinde doğrudan bir etki yaratır. Anneler çocuklarıyla daha çok fiziksel bakım ve ihtiyaçları karşılamak üzere zaman geçirirken, baba-çocuk etkileşimi babanın çocukla daha fazla oyun oynadığının göstergesi olan fiziksel aktivitelere dayanır. Ebeveynler arasındaki bu farklı

yaklaşımlar çocuğun sosyal ve duygusal gelişimini direkt olarak etkilemektedir (Lamb, 1977).

Babanın çocuğun hayatına katılımı ve ilgisi, çocuğun entelektüel gelişimine, sosyal girişimci ruhuna, içsel kontrollü olmasına ve empati kurabilme becerilerine olumlu katkılar sağlamaktadır (Erdoğan, 2004). Babaların çocukları ile sosyal etkileşime girerek aktif zaman geçirmeleri, onları bağımsız davranmaya sevk etmeleri ve çocuklarına zengin uyarıcıların bulunduğu bir ortam hazırlaması çocukların zihinsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerini desteklemektedir (Uyanık, Kaya, Kızıltepe, ve Yaşar, 2016)

Baba katılımı ile çocuklar sosyal ilişkilerinde daha başarılı bireyler haline gelmekte (Tezel Şahin ve Özbey, 2007), toplum tarafından daha fazla kabul edilmekte (Kuzucu, 2011), akranlarıyla olan ilişkilerini daha nitelikli hale getirmekte (Kocayörük, 2010) ve ergenlik döneminde suça karışma, alkol ve uyuşturucu kullanımı gibi davranışların görülme oranı azalmaktadır (Tezel Şahin ve Özbey, 2009).

Kuzucu ve Özdemir (2013) çocukların ruh sağlıklarının gelişiminde baba katılımının doğrudan bir etkisi olduğunu ifade ederek; mutsuzluk, suç ve şiddete yönelme, kaygı, stres, depresyon gibi olumsuz değişkenlerin baba katılım düzeyine göre farklılaşabileceğini belirtmiştir.

Baba katılımına yönelik yapılan çalışmalarda; eğitim etkinlikleri ile ilgilenen babaların çocuklarının okula karşı daha olumlu tutum sergiledikleri ve başarı göstermek ve sosyal aktivitelere dahil olmak için daha fazla efor sarfettikleri; hayatlarının ileriki yıllarında ise kariyer açısından ve ekonomik, psikolojik açıdan daha iyi durumda oldukları sonucuna varılmıştır (Allen & Daly, 2002).

Yılmazçetin (2003), ergenlik dönemindeki çocuklarda babaların katılımı ile davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, babaların çocuklarıyla ilgilenme düzeyleri arttıkça problem davranışların görülme sıklığının azaldığını ortaya koymuştur.

Arslan ve Durmaz Kandaz (2004), “babaların 3-6 yaş çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının psiko-sosyal davranışlarına etkisini” inceledikleri çalışmada, babanın çocuğuna ayırdığı ve onunla geçirdiği zamanın, çocuğun problemlerle baş etme becerisi üzerinde olumlu bir etki yarattığı görülmüştür.

Baba yoksunluğu yaşayan çocuklar anneyi baba kadar güçlü görmediklerinden annelerine bağlanma oranları zayıftır. Bu durum çocuğun ileriki yıllarda geliştireceği sosyal ilişkileri güçsüz kılmaktadır (Seward & Yeatts, 1997; Thompson, 2002).

Özbey (2009), çeşitli nedenlerden ötürü babanın çocukla etkileşiminin azaldığı zamanlarda çocuklarda olumsuz davranışlarla karşılanabileceğini, Dönmezer (1999) de yoğun ve yorucu çalışma koşulları olan babaların, çocuklarıyla etkili zaman geçirememeleri nedeniyle çocuklarda ie kapanıklık gibi bazı problem davranışların gözlemlenebileceğini ifade etmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu bölümde yapılan araştırmanın; modeli, evreni, örnekleme ve veri toplama araçları anlatılmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışma ilişkisel tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Karasar (2009), tarama modelini, "geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içerisinde var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez." şeklinde açıklamaktadır. Gürbüz ve Şahin (2014) yine tarama modelini "kişilerin belli konulardaki tutum, inanç, görüş, davranış, beklenti ve özelliklerini anketler yardımı ile tespit etmeyi amaçlayan araştırmalara tarama araştırmaları denmektedir." şeklinde açıklamaktadırlar.

3.2. Evren ve Katılımcılar

Araştırmanın evrenini Tekirdağ ili sınırları içindeki özel ve devlet okulları oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Tekirdağ ili Çorlu ilçesi sınırları içerisinde ikamet edenler arasından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle 156 kişiye ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan babalara ve okul öncesi dönemdeki çocuklarına ait demografik özellikler sıklık tablolarıyla verilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya dahil edilen çocukların %53.2'sinin devlet, %46.8'inin özel eğitim kurumlarında okul öncesi eğitim aldıkları görülmektedir. 72 öğrencinin kardeşi yokken 84 öğrencinin kardeşi bulunmaktadır. Babaların yaşına bakıldığında, 156 babanın %24,4'ü 31-36 yaş aralığında, %30.8'i 37-40 yaş aralığında ve %23.1'i 41-51 yaş aralığında yer almaktadır. Babaların %21.2'si lise ve öncesi eğitim düzeyine sahipken, %78.8'i üniversite ve sonrası eğitime sahiptirler. Araştırmaya katılan 156 babanın %46.8'inin tek çocuğu, %53.2'sinin 2 ve üzeri çocuğu vardır.

Tablo 1

Araştırma Örneklemi ve Özellikleri

	Özellikler	N	%
Cinsiyet	Erkek	72	46,2
	Kız	84	53,8
Çocuğun Yaşı	5 yaşında	73	46,8
	6 yaşında	83	53,2
Kardeşi Olup Olmama Durumu	Kardeşi Yok	72	46,2
	Kardeşi Var	84	53,8
Babanın Yaşı	31-36 Yaş	38	24,4
	37-40 Yaş	48	30,8
	41-51 Yaş	36	23,1
Baba Eğitim Durumu	Lise ve Öncesi	33	21,2
	Üniversite ve Sonrası	123	78,8
Sahip Olduğu Çocuk Sayısı	Tek Çocuk	73	46,8
	2 çocuk ve üzeri	83	53,2
Okul Türü	Özel Okul	73	46,8
	Devlet Okulu	83	53,2

Tablo 2

Araştırmaya Katılan Babaların Yaşlarına Göre Dağılımı

Baba Yaşı	<i>n</i>	%
31-36 Yaş	38	24,4
37-40 Yaş	48	30,8
41-51 Yaş	36	23,1

Tablo 2'ye göre araştırmaya katılan babalar arasında en kalabalık grubu (48 kişi) 37-40 yaş arasındakiler oluştururken, onları 31-36 yaş aralığındakiler ve 41-51 yaş aralığındakiler takip etmektedir. Araştırmaya katılan babalardan 34'ünün yaş bilgisine ulaşılammıştır.

Tablo 3

Araştırmaya Katılan Babaların Yaş Ortalaması

Geçerli Sayı	Kayıp veri	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
122	34	38,84	4,03	31	51

Tablo 3'e göre babaların yaş ortalaması 38,84, standart sapması 4,03'tür. Babalar arasında en genç olanı 31, en yaşlı olanı ise 51 yaşındadır.

Tablo 4

Katılımcıların Medeni Durumlarına Göre Dağılımı

Medeni Durum	<i>f</i>	%
Evli (Çocuğumun Öz Annesi İle Evliyim)	154	98,7
Bekar (Boşandım)	2	1,3

Tablo 4'e göre araştırmaya katılan babaların tamamına yakını (154 kişi) evli ve çocuğunun öz annesi ile evli iken, 2 tanesi eşinden boşanmıştır.

Tablo 5

Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Baba Eğitim Durumu	<i>f</i>	%
Lise ve Öncesi	33	21,2
Üniversite ve Sonrası	123	78,8

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılanların yaklaşık beşte birinin (%21,2) lise ve altı düzeyde eğitim aldığı, yaklaşık onda sekizinin ise (%78,8) ön lisans ve yukarı düzeyde üniversite eğitimi gördüğü söylenebilir.

Tablo 6

Katılımcıların Çocuk Sayısına Göre Dağılımı

Çocuk Sayısı	<i>f</i>	%
Tek çocuk	73	46,8
2 çocuk ve üzeri	83	53,2

Tablo 6'ya göre çalışmaya katılan babaların 83 tanesinin 2 ve üzeri sayıda çocuğu varken, tek çocuk sahibi baba sayısı 73'tür.

Tablo 7

Araştırmaya Katılan Çocukların Yaşlarına Göre Dağılımı

Çocuğun Yaşı	<i>f</i>	%
5 yaşında	73	46,8
6 yaşında	83	53,2

Tablo 7'ye göre araştırmaya katılan çocukların 73 tanesi 5 yaşında iken, 83 tanesi de 6 yaşındadır.

Tablo 8

Araştırmaya Katılan Çocukların Öğrenim Gördükleri Okulun Türüne Göre Dağılımı

Okul Türü	<i>f</i>	%
Özel Okul	73	46,8
Devlet Okulu	83	53,2

Tablo 8'e göre araştırmaya katılan çocukların 73 tanesi özel okulda öğrenim görürken, devlet okulunda öğrenim gören öğrenci sayısı 83'tür.

Tablo 9

Araştırmaya Katılan Çocukların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Çocuğun Cinsiyeti	<i>f</i>	%
Erkek	72	46,2
Kız	84	53,8

Tablo 9'a göre araştırmaya katılan çocukların 72 tanesi kız, 84 tanesi de erkektir.

Tablo 10

Çocukların Kardeş Sayılarına Göre Dağılımı

Kardeş Sayısı	<i>f</i>	%
Kardeşi Yok	72	46,2
1	80	51,3
2	4	2,6

Tablo 10'a göre çalışmaya katılan çocuklardan 72'sinin başka kardeşi yoktur. Tek kardeş sahibi çocuk sayısı 80, iki kardeşi olanların sayısı ise 4'tür.

Tablo 11

Çocukların Birinci Kardeşlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Birinci Kardeşin Yaşı	<i>f</i>	%
Kardeşi Yok	72	46,2
1	12	7,7
2	7	4,5
3	11	7,1
4	1	,6
4	5	3,2
5	2	1,3
6	5	3,2
7	4	2,6
8	6	3,8
9	7	4,5
10	10	6,4
11	6	3,8
13	2	1,3
14	1	,6
15	2	1,3
17	1	,6
20	1	,6
23	1	,6

Tablo 11'e göre araştırmaya katılan çocukların ilk kardeşlerinin yaşlarına göre en kalabalık grubu kardeşi "1" yaşında olanlar (12 kişi) oluşturmaktadır. Onları sayı olarak kardeşi "3" yaşında olanlar (11 kişi) ve "10" yaşında olanlar (10 kişi) takip etmektedir.

Tablo 12

Çocukların Birinci Kardeşlerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Kardeş Cinsiyeti	<i>f</i>	%
Kardeşi Yok	72	46,2
Kız	48	30,8
Erkek	36	23,1

Tablo 12 incelendiğinde çalışmaya katılan çocuklardan 48 tanesinin birinci kardeşleri kız iken, 36 tanesinin erkektir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla üç araç kullanılmıştır: Kişisel Bilgiler Formu, Baba İlgisi Ölçeği ve Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği.

3.3.1. Kişisel Bilgiler Formu. Kişisel bilgiler formu çalışmaya katılan babaların demografik özelliklerine (yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çocuklarına yönelik tanımlayıcı bilgiler) ilişkin verileri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Kişisel Bilgiler Formuna Ek A bölümünde yer verilmiştir.

3.3.2. Baba İlgisi Ölçeği. Sucuoğlu vd. (2015) tarafından geliştirilen Baba İlgisi Ölçeği okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş grubu çocukların anne ve babaları ile yapılmıştır. Ölçeğe ilişkin tanımlayıcı bilgiler ilgili kaynaktan derlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin üç faktörlü bir yapıdan oluşmuştur. Bu alt ölçekler a) Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi, b) Kontrole Yönelik İlgisi ve c) Okula Yönelik İlgisi olarak adlandırılmışlardır. Alt ölçekler düzeyinde incelendiğinde ilk alt ölçek olan “Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi” alt ölçeği için faktör yük değerleri 0,51 ile 0,77 arasında değişmektedir. On altı maddeden oluşan bu alt ölçeğin örnek maddeleri, “Çocuğumun yapamayacağını düşündüğü konularda onu cesaretlendirerek desteklerim.” “Çocuğumun evde kazandığı olumlu davranışların dışarıda da sürüp sürmediğini takip ederim.” şeklindedir.

“Kontrole Yönelik İlgisi” alt ölçeği için faktör yük değerleri 0,51 ile 0,71 arasında değişmekte ve “çocuğumun seyrettiği programları kontrol ederim”, “çocuğumun o gün okulda yaşadıklarını bilmek isterim.”, “her sabah okula götüreceklerinde eksikliği var mı diye kontrol ederim” örnek maddelerinden bazılarıdır. On üç maddeden oluşan “Okula Yönelik İlgisi” alt ölçeği için faktör yük değerleri 0,39 ile 0,69 arasında değişmektedir.

“Okulun düzenlediği etkinliklere-toplantılara (kahvaltı, gezi, konferans vb.) katılırım.”, “Çocuğumun okulundaki çalışmalara gönüllü katılırım.”, “Gerektiğinde okul aile birliğinde çalışırım.” örnek maddelerini içermektedir.

Baba İlgi Ölçeği faktör yük değerleri büyüklük açısından incelendiğinde, yük değerlerini “vasat” olarak nitelendirebileceğimiz altı madde dışında (22, 36, 1, 19, 38 ve 9) diğer maddelerin yük değerlerini “iyi”den “mükemmel”e doğru nitelendirmek mümkündür.

40 maddeden oluşan Baba İlgi Ölçeği’nin toplam iç tutarlık katsayısı ise 0,94 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlılık katsayıları ise; “Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi” alt faktörü için 0,94; “Kontrol Yönelik İlgi” alt faktörü için 0,89 ve “Okula Yönelik İlgi” alt faktör için 0,85 olarak bulunmuştur. Bu değerlerin Baba İlgi Ölçeği’nin güvenilirlik düzeyi için kabul edilebilir değerler olduğu söylenebilir.

Ölçeğin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalar sonucunda Anne İlgi Ölçeği’nin 34 maddeden, Baba İlgi Ölçeği’nin ise 40 maddeden oluştuğu, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğunu göstermiştir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi Anne İlgi Ölçeği için 4 alt boyutu, Baba İlgi Ölçeği için 3 alt boyut olduğunu ortaya koymaktadır. Çocuğa Yönelik Anne Baba İlgi Ölçeği boyutları anne baba ilgisi ile ilgili kuramsal çatıyla tutarlı olduğu görülmektedir. Baba İlgi Ölçeği’ne EK B’de yer verilmiştir.

3.3.3. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (OSBED). Ömeroğlu vd. (2014) tarafından geliştirilen OSBED, 49 madde ve dört boyut içermektedir. Bu kısımda ölçeğin tanıtımına ilişkin verilen bilgiler ilgili kaynaktan derlenmiştir.

Ölçeğin faktör yapısının incelenmesine ve güvenilirlik değerlerinin hesaplanmasına ilişkin analizler için öğretmenlere 450 çocuk için form ulaştırılmış, 409 çocuğun verisi kullanılmıştır. OSBED öğretmen formu 4 faktör ve 49 madde ile tanımlanmıştır. Ölçeğe uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, uyum indekslerinin yüksek olduğu görülmüştür.

OSBED öğretmen formuna ilişkin yapı geçerliği göstergeleri yeterli düzeyde çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin Alpha güvenilirlik katsayıları .88 - .92 aralığında bulunmuştur. Bulgular ölçeğin okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerini ölçmek için geliştirilmiş geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu destekler niteliktedir.

OSBED puanlarının güvenilirliği için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Alfa değeri başlangıç becerileri için .89, akademik beceriler için .88, arkadaşlık becerileri için .92, duygularını yönetme becerileri için .92dir. Analiz sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, OSBED Öğretmen Formunun güvenilir ve geçerli bir araç olduğu görülmektedir. Okul öncesi çocukları ile gerçekleştirilen bu araştırmanın bulgularına göre, OSBED'in öğretmen formu, okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerini ölçmek için geliştirilmiş geçerli ve güvenilir bir ölçme aracıdır.

OSBED, tümü likert tipi olan 49 madde ve dört faktörden oluşmaktadır. Ölçek bu haliyle farklı yaş düzeyindeki çocukların sosyal becerini ayırt etme konusunda geçerli bir ölçme aracı olma özelliği taşımaktadır. Veriler üzerinde gerçekleştirilen DFA sonucunda, uyum indekslerinin yüksek olduğu ve öngörülen 4 faktörlü yapının korunduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, ölçeğin yapı geçerliğine ve güvenilirliğine ilişkin yapılan diğer analiz sonuçları da ölçeğin güvenilirlik ve geçerliğini desteklemektedir. OSBED Ölçeği'ne EK C'de yer verilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama işlemi için önce Çorlu İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın yapılacağı her iki okulun da yöneticileri ile iletişime geçildikten sonra uygulama başlatılmıştır. Okul yöneticileri araştırma hakkında ailelere genel bir bilgilendirme yapmış ve araştırmacı tarafından sağlanan ve babaların doldurulması istenen "Kişisel Bilgiler Formu" ve "Baba İlgisi Ölçeği" anketi Ocak 2019 itibariyle babalara ulaştırılmış, üç hafta içerisinde doldurulup geri gönderilmeleri istenmiştir.

Ömeroğlu vd. (2014) tarafından geliştirilen ve sosyal becerileri ölçmeyi amaçlayan OSBED Ölçeği okul öncesi öğretmenleri tarafından her öğrenci için bir tane olmak üzere üç hafta süreyle doldurmaları için verilmiştir. Süreç sonunda Kişisel Bilgiler Formu, Baba İlgisi Ölçeği ve OSBED Ölçeği okul öncesi öğretmenlerinden teslim alınmıştır. Toplanan veriler SPSS istatistiksel çözümleme programında kayıt altına alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarından elde edilen veriler üzerinde istatistiksel çözümleme işlemleri yapmadan önce veri seti düzenlenmiştir. Bu bağlamda Baba İlgisi Ölçeği'ndeki maddeler düzenlenmiş, bu haliyle katılımcıların elde etmiş

oldukları puanlar alt ölçeklerde madde sayılarına bölünerek standardize edilmiştir. Aynı şekilde katılımcıların OSBED Ölçeği'nin alt ölçeklerinden elde etmiş oldukları puanlar da ölçeklerin madde sayısına bölünerek standardize edilmiş puanları hesaplanmıştır.

Uygulama öncesi ölçeklerin iç tutarlık katsayıları hesaplanarak güvenilirlik sınaması yapılmıştır. Güvenirlik testi sonucunda ölçeklere ve alt boyutlarına ait Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayıları Tablo 13'teki gibi bulunmuştur:

Tablo 13

Veri Toplama Araçlarının İç-Tutarlık Hesaplamaları

	Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
Baba İlgisi Ölçeği	40	,939
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	16	,898
Kontrolle Yönelik İlgi	11	,822
Okula Yönelik İlgi	13	,865
OSBED Ölçeği	49	,976
Başlangıç Becerileri	12	,934
Akademik Destek Becerileri	12	,926
Arkadaşlık Becerileri	13	,931
Duygularını Yönetme Becerileri	12	,927

Ölçeklere ilişkin standardize edilmiş puanların hesaplanmasının ardından katılımcıların ölçeklerden elde etmiş oldukları puanlar incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle katılımcıların yanıtlarından yola çıkarak, katılımcıların alt ölçeklerden elde etmiş oldukları puanların madde ve grup bazındaki normallik dağılımları incelenmiştir.

Baba ilgisi ve okul öncesi çocuklarda sosyal beceri arasındaki ilişkiyi incelemeden önce ilgili ölçeklerin normallik varsayımları test edilmiştir. Bu amaçla Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro-Wilk testleri kullanılmış ve normallik varsayımı sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Normallik Dağılımı

	Kolmogorov-Smirnov		Shapiro-Wilk	
	Statistic	<i>p</i>	Statistic	<i>p</i>
Baba İlgisi Ölçeği				
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	,093	,006	,971	,005
Kontrolle Yönelik İlgisi	,094	,006	,955	,000
Okula Yönelik İlgisi	,100	,002	,983	,086
OSBED Ölçeği				
Başlangıç Becerileri	,073	,080	,960	,001
Akademik Destek Becerileri	,084	,022	,967	,002
Arkadaşlık Becerileri	,082	,029	,969	,004
Duygularını Yönetme Becerileri	,073	,080	,980	,045

Tablo 14 incelendiğinde anlamlılık düzeyinin .05'ten yüksek olması beklenir ($p > .05$). Fakat burada kimi alt ölçeklerde p değeri düşük çıkmıştır ($p < .05$). Bu durum bazı alt ölçeklerden elde edilen puan ortalamalarının normal dağılım gösterdiğini bazılarının ise normal dağılım sergilemediğini göstermektedir.

Bununla birlikte, sosyal bilimlerde ölçeklerde normal dağılım elde etmenin gücü dikkate alınarak, elde edilen normallik testi bulguları çarpıklık ve basıklık değerleri açısından incelenmiştir (Sipahi, Yurtkoru, ve Çinko, 2008). Çarpıklık ve basıklık değerleri incelenirken elde edilen değer standart sapmaya bölünerek ulaşılan sonucun, -1.96 ile +1.96 arasında olup olmadığına bakılmıştır. Bu değerlerin alt ölçeklerde istenen aralığın içinde oldukları görülmüştür. Baba İlgisi Ölçeği ve OSBED Ölçeği'nin alt ölçeklerine ilişkin madde-puan ortalamalarının normal dağıldığı gözlenmiştir. Ölçeklere ilişkin ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler, basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 15'te verilmiştir:

Tablo 15

Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	$\bar{X}$	ss	Çarpıklık	Std. Hata (Çarpıklık)	Basıklık	Std.Hata (Basıklık)	Min	Max
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	4,0869	,56063	-,474	,194	-,214	,386	2,38	5,00
Kontrolle Yönelik İlgisi	4,0930	,53455	-,690	,194	,790	,386	2,00	5,00
Okula Yönelik İlgisi	2,9739	,75556	-,136	,194	-,519	,386	1,23	4,75
Başlangıç Becerileri	4,10	,630	-,327	,194	-,591	,386	3	5
Akademik Destek Becerileri	4,06	,611	-,354	,194	-,639	,386	3	5
Arkadaşlık Becerileri	4,13	,569	-,505	,194	-,087	,386	2	5
Duyularını Yönetme Becerileri	3,8478	,61669	-,461	,194	,238	,386	2,00	5,00
Baba İlgisi Ölçek Bütünü	148,9233	21,92094	-,462	,194	-,233	,386	76,00	189,00
OSBED Ölçek Bütünü	197,8077	27,17544	-,312	,194	-,454	,386	133,00	245,00

Ortalamaların çeyrekler arası ortalamalara bölünmesiyle elde edilen değerlerin de normal sınırlar içerisinde olduğu gözlenmiştir.

Elde edilen basıklık ve çarpıklık değerleri incelendiğinde Baba İlgisi Ölçeği'nin ve OSBED Ölçeği'nin alt ölçeklerinde beklenen değerlerin gözlenen değerlere yakın olduğu gözlenmiştir. Diğer taraftan plot analizleri incelendiğinde şekillerdeki dağılımın genel olarak regresyon çizgisinin üzerinde ve altında dizilim gösterdikleri gözlenmektedir. Tüm bu değerlendirmeler ışığında katılımcıların ölçeklerden elde ettikleri puan ortalamalarının genel olarak normal dağılım gösterdiği ve ölçekler arasındaki çözümlenmelerde parametrik testler yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Ulaşılan bulgular araştırmanın bağımsız değişkenleri ile Baba İlgisi Ölçeği ve OSBED Ölçeği'nin alt ölçeklerine ilişkin sınamalarda parametrik testlerin kullanılabilmesi sonucunu doğurmuştur.

Araştırma örneğinde yer alan katılımcılardan elde edilen verilerin çözümlenmesinde; birbirinden bağımsız iki grubun bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak ortalamalar arasındaki farkın belirli bir anlamlılık düzeyinde ($p < .05$) olup olmadığını test etmek amacıyla Bağımsız Gruplar t Testi, ikiden çok grubun bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırılarak ortalamalar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı düzeyde olup olmadığını test etmek amacıyla da Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Diğer taraftan araştırmanın bağımlı değişkenleri olan baba ilgisi ile sosyal beceriler arasındaki ilişki düzeyini ortaya çıkarmak amacıyla parametrik korelasyon analizlerinden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına bakılmıştır.

Katılımcıların veri toplama araçlarına ilişkin tercihlerinin çeşitli değişkenlere göre ilişki düzeyini belirlemek amacıyla SPSS 22 paket programında frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma veri analiz teknikleri kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan babaların “baba ilgisi” ile okul öncesi öğrencilerinin “sosyal becerilerini” belirlemek amacıyla katılımcıların iki ölçekten elde ettikleri puan ortalamaları hesaplanmıştır. Katılımcıların iki ölçekten elde ettikleri puan ortalamaları, minimum ve maksimum puanlar ile puan dağılımlarının standart sapmaları Tablo 16’da gösterilmiştir.

Tablo 16

Katılımcıların Baba İlgisi Ölçeği ile Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin Alt Ölçeklerine İlişkin Görüşleri

Ölçek	Min	Max	$\bar{X}$	ss
Baba İlgisi Ölçeği				
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	2,38	5,00	4,09	,56
Kontrol Yönelik İlgisi	2,00	5,00	4,09	,53
Okula Yönelik İlgisi	1,23	4,75	2,97	,76
OSBED Ölçeği				
Başlangıç Becerileri	2,58	5,00	4,10	,63
Akademik Destek Becerileri	2,58	5,00	4,06	,61
Arkadaşlık Becerileri	2,46	5,00	4,13	,57
Duygularını Yönetme Becerileri	2,00	5,00	3,85	,62

Tablo 16'ya göre, araştırmaya katılan babaların babalık ilgisi ölçeğinin Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi ($\bar{X}$:4,09, ss:,.56) ve Kontrol Yönelik İlgisi boyutlarından ($\bar{X}$:4,09, ss:,.53) yüksek ortalamalar elde ederken, Okula Yönelik İlgisi boyutundan ise ($\bar{X}$:2,97, ss:,.76) orta düzeyde puan ortalaması elde etmişlerdir. Bu bulgulara dayalı olarak babaların çocuklarıyla daha çok davranış değiştirme ve onları kontrol etmeye dönük ilgi gösterdikleri söylenebilir. Diğer taraftan bulgular babaların okulla ilgili konuları ise orta düzeyde önemsediklerini düşündürmektedir.

OSBED Ölçeği'nden katılımcıların genel olarak yüksek ve yükseğe yakın orta düzeyde puan ortalamaları elde ettikleri gözlenmiştir. Katılımcılar bu konuda en yüksek puan ortalamasını ($\bar{X}$:4,13, ss:,.57) arkadaşlık becerilerinden elde ederken, bu becerileri başlangıç, akademik destek ve duygularını yönetme becerileri takip etmiştir.

Bölüm 4

Bulgular

Bu çalışmada yer alan birinci, ikinci ve üçüncü problemleri yanıtlamak amacıyla değişkenler gözetilerek Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır.

4.1. Birinci Problem Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmanın ilk sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir. Soruya yanıt bulmak amacıyla bağımlı değişkenlerinin (babalık ilgisi) bağımsız değişkenlere (çocuk yaşı, baba yaşı, babanın çocuk sayısı ve babanın eğitim düzeyi) göre farklılaşma düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla Baba İlgisi Ölçeği'nin alt ölçeklerine ilişkin katılımcı görüşlerinin kişisel özelliklere göre ne düzeyde farklılaştığına ilişkin çözümlenmeler yapılmıştır.

4.1.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ilk sorusunun birinci alt sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada katılımcı baba ilgisinin çocukların yaşlarına göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 17'de verilmiştir:

Tablo 17

Çocuğun Yaşına Göre Baba İlgisi Farklılaşması

Alt Ölçek	Çocuğun Yaşı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>p</i>																																
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	5 yaşında	73	4,1431	,54842	1,176	154	,242																																
	6 yaşında	83	4,0375	,56986				Kontrolle Yönelik İlgi	5 yaşında	73	4,1367	,45485	,958	154	,340	6 yaşında	83	4,0545	,59604	Okula Yönelik İlgi	5 yaşında	73	2,9966	,67997	,351	154	,726	6 yaşında	83	2,9540	,81991	Baba İlgisi Ölçek Bütünü	5 yaşında	73	150,7009	19,65701	,950	154	,344
Kontrolle Yönelik İlgi	5 yaşında	73	4,1367	,45485	,958	154	,340																																
	6 yaşında	83	4,0545	,59604				Okula Yönelik İlgi	5 yaşında	73	2,9966	,67997	,351	154	,726	6 yaşında	83	2,9540	,81991	Baba İlgisi Ölçek Bütünü	5 yaşında	73	150,7009	19,65701	,950	154	,344	6 yaşında	83	147,3598	23,74343								
Okula Yönelik İlgi	5 yaşında	73	2,9966	,67997	,351	154	,726																																
	6 yaşında	83	2,9540	,81991				Baba İlgisi Ölçek Bütünü	5 yaşında	73	150,7009	19,65701	,950	154	,344	6 yaşında	83	147,3598	23,74343																				
Baba İlgisi Ölçek Bütünü	5 yaşında	73	150,7009	19,65701	,950	154	,344																																
	6 yaşında	83	147,3598	23,74343																																			

Tablo 17 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin çocuklarının yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($t(154)=-.862, p>.05$). Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi üzerinde, çocuğun kaç yaşında olduğunun bir ilişki bulunmadığı söylenebilir. Diğer bir deyişle çocuğun yaşı babasının ilgisini değiştirmemektedir.

4.1.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ilk sorusunun ikinci alt sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada katılımcıların babaların ilgisinin baba yaşına göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, öncelikle babaların alt ölçeklerden elde etmiş oldukları puan ortalamaları incelenmiş, devamında puan ortalamaları arasındaki farklılıkları gözlemek için parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 18

Yaşlarına Göre Babaların İlgisi Puanları

Ölçek	Grup	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>Min</i>	<i>Max</i>
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	31-36 Yaş	38	4,00	0,53	2,75	5
	37-40 Yaş	48	4,10	0,52	2,75	5
	41-51 Yaş	36	3,99	0,67	2,38	5
	Toplam	122	4,04	0,57	2,38	5
Kontrolle Yönelik İlgisi	31-36 Yaş	38	4,10	0,56	3,09	5
	37-40 Yaş	48	4,10	0,48	3,09	5
	41-51 Yaş	36	3,97	0,64	2	4,82
	Toplam	122	4,06	0,55	2	5
Okula Yönelik İlgisi	31-36 Yaş	38	2,94	0,83	1,38	4,75
	37-40 Yaş	48	3,02	0,69	1,38	4,54
	41-51 Yaş	36	2,92	0,77	1,23	4,17
	Toplam	122	2,96	0,76	1,23	4,75
Baba İlgisi Ölçek Bütün	31-36 Yaş	38	147	21,9	103	178,4
	37-40 Yaş	48	150	20,4	100	189
	41-51 Yaş	36	145,2	25,6	76	181,7
	Toplam	122	147,6	22,4	76	189

Tablo 18 incelendiğinde yaşlarına göre 37-40 yaşları arasındaki babaların Baba İlgisi Ölçeği'nin tüm alt ölçeklerinde ve ölçek bütününde en yüksek puan ortalamaları elde ettikleri görülmektedir. Bu bulguya göre 37-40 yaş aralığındaki babaların çocuklarına ilgi gösterme bağlamında diğer yaş gruplarındaki babalara göre daha ilgili oldukları söylenebilir. Katılımcıların yaşlarına göre elde etmiş oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgular Tablo 19'da verilmiştir:

Tablo 19

Babanın Yaşına Göre Baba İlgisi Farklılaşması

		<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	Gruplar arası	,331	2	,165	,508	,603
	Grup içi	38,676	119	,325		
	Toplam	39,006	121			
Kontrolle Yönelik İlgisi	Gruplar arası	,415	2	,207	,674	,511
	Grup içi	36,608	119	,308		
	Toplam	37,023	121			
Okula Yönelik İlgisi	Gruplar arası	,260	2	,130	,225	,799
	Grup içi	68,768	119	,578		
	Toplam	69,028	121			
Baba İlgisi Ölçek Bütünü	Gruplar arası	,271	2	,136	,414	,662
	Grup içi	38,970	119	,327		
	Toplam	39,241	121			

Tablo 19 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin kendi yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($F(271,38.97)=.414$, $p>.05$). Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik ilgilerinin yaşlarıyla ilgili olmadığı, diğer bir ifadeyle babanın yaşı ile çocuğuna göstereceği ilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı söylenebilir.

4.1.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ilk sorusunun üçüncü alt sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada katılımcı babalarına çocuklarına gösterdikleri ilginin sahip oldukları çocuk sayısına göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi uygulanmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 20’de verilmiştir:

Tablo 20

Sahip Olduğu Çocuk Sayısına Göre Baba İlgisi Farklılaşması

Alt Ölçek	Çocuk sayısı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>p</i>																																
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	4,1766	,55333	1,890	154	,061																																
	2 çocuk ve üzeri	83	4,0080	,55841				Kontrolle Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	4,1883	,51395	2,111	154	,036*	2 çocuk ve üzeri	83	4,0092	,54130	Okula Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	3,1390	,63643	2,606	154	,010**	2 çocuk ve üzeri	83	2,8288	,82333	Baba İlgisi Ölçek Bütünü	Tek çocuk	73	153,5686	19,96733	2,503	154	,013*
Kontrolle Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	4,1883	,51395	2,111	154	,036*																																
	2 çocuk ve üzeri	83	4,0092	,54130				Okula Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	3,1390	,63643	2,606	154	,010**	2 çocuk ve üzeri	83	2,8288	,82333	Baba İlgisi Ölçek Bütünü	Tek çocuk	73	153,5686	19,96733	2,503	154	,013*	2 çocuk ve üzeri	83	144,8377	22,85026								
Okula Yönelik İlgisi	Tek çocuk	73	3,1390	,63643	2,606	154	,010**																																
	2 çocuk ve üzeri	83	2,8288	,82333				Baba İlgisi Ölçek Bütünü	Tek çocuk	73	153,5686	19,96733	2,503	154	,013*	2 çocuk ve üzeri	83	144,8377	22,85026																				
Baba İlgisi Ölçek Bütünü	Tek çocuk	73	153,5686	19,96733	2,503	154	,013*																																
	2 çocuk ve üzeri	83	144,8377	22,85026																																			

* $p < ,05$ ** $p < ,01$

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin sahip oldukları çocuk sayısına göre Kontrolle Yönelik İlgisi ($t(154)= 2,111$, $p < ,05$), Okula Yönelik İlgisi ($t(154)= 2,606$, $p < ,01$) alt boyutlarında ve ölçek bütününde ($t(154)= 2,503$, $p < ,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi ile sahip oldukları çocuk sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu, tek çocuk sahibi babaların ilgi puanlarının iki ve daha fazla sayıda çocuğa sahip olan babalara göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle çocuk sayısı arttıkça babanın ilgi düzeyinin azaldığı söylenebilir.

4.1.4. Dördüncü alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ilk problem sorusunun dördüncü alt problemine yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada katılımcı babaların çocuklarına yönelik ilgisinin babaların eğitim düzeylerine göre

farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 21’de verilmiştir:

Tablo 21

Baba Eğitim Düzeyine Göre Baba İlgisi Farklılaşması

Alt Ölçek	Baba Eğitim Düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>ss</i>	<i>t</i>	<i>Df</i>	<i>p</i>
Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	Lise ve öncesi	33	4,2372	,52776	1,746	154	,083
	Üniversite ve sonrası	123	4,0466	,56437			
Kontrolle Yönelik İlgisi	Lise ve öncesi	33	4,0664	,52653	-,321	154	,749
	Üniversite ve sonrası	123	4,1001	,53859			
Okula Yönelik İlgisi	Lise ve öncesi	33	2,9391	,66162	-,297	154	,767
	Üniversite ve sonrası	123	2,9833	,78106			
Baba İlgisi Ölçeği Bütünü	Lise ve öncesi	33	3,7476	,51765	,344	154	,731
	Üniversite ve sonrası	123	3,7100	,56652			

Tablo 21 incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($t(154)=-.344, p>.05$). Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi üzerinde, mezuniyet durumlarının ilişkisi olmadığı, diğer bir ifadeyle ilkökul, ortaokul, lise, ön lisans, lisans ya da lisansüstü mezunu olmalarına göre babaların çocuklarına gösterdikleri ilginin düzeyinde farklılık gözlenmediği söylenebilir.

4.2. İkinci Problem Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmanın ikinci sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir. Soruya yanıt bulmak amacıyla bağımlı değişkenlerinin (okul öncesi çocuğun sosyal becerileri) bağımsız değişkenlere (kardeş sahibi olma durumu, babanın eğitim düzeyi ve okul türü) göre farklılaşma düzeyleri incelenmiştir. Bu amaçla OSBED Ölçeği'nin alt ölçeklerine ilişkin katılımcı görüşlerinin kişisel özelliklere göre ne düzeyde farklılaştığına ilişkin çözümlenmeler yapılmıştır.

4.2.1. Birinci alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ikinci sorusunun birinci alt sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerinin kardeş sahibi olmalarına göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 22'de verilmiştir:

Tablo 22

Çocuğun Kardeşi Olup Olmamasına Göre Sosyal Beceri Farklılaşması

Alt Ölçek	Kardeş sahibi olma durumu	n	$\bar{X}$	ss	t	Df	p
Başlangıç Becerileri	X	72	4,1713	,62812	1,326	154	,187
	Kardeşi Var	84	4,0375	,62787			
Akademik Destek Becerileri	Kardeşi Yok	72	4,1528	,60044	1,689	154	,093
	Kardeşi Var	84	3,9881	,61307			
Arkadaşlık Becerileri	Kardeşi Yok	72	4,1784	,57358	1,011	154	,313
	Kardeşi Var	84	4,0861	,56418			
Duygularını Yönetme Becerileri	Kardeşi Yok	72	3,8819	,58755	,640	154	,523
	Kardeşi Var	84	3,8185	,64266			
OSBED Ölçek Bütünü Ortalama	Kardeşi Yok	72	4,0978	,54095	1,272	154	,205
	Kardeşi Var	84	3,9847	,56401			

Tablo 22'ye göre, araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde

farklılaşmadığı gözlenmiştir ($t(154)=1,272, p>.05$). Diğer bir deyişle çocuğun sosyal beceriler ile kardeş sahibi olması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

4.2.2. İkinci alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ikinci sorusunun ikinci alt problemine yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerinin babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 23'te verilmiştir:

Tablo 23

Çocuğun Babasının Eğitim Düzeyine Göre Sosyal Beceri Farklılaşması

Alt Ölçek	Baba eğitim düzeyi	n	$\bar{X}$	ss	t	Df	p
Başlangıç Becerileri	Lise ve öncesi	33	3,9874	,50951	-1,151	154	,251
	Üniversite ve sonrası	123	4,1293	,65659			
Akademik Destek Becerileri	Lise ve öncesi	33	3,8965	,55042	-1,788	154	,076
	Üniversite ve sonrası	123	4,1091	,62051			
Arkadaşlık Becerileri	Lise ve öncesi	33	3,9697	,51492	-1,823	154	,070
	Üniversite ve sonrası	123	4,1714	,57663			
Duygularını Yönetme Becerileri	Lise ve öncesi	33	3,6692	,54186	-1,889	154	,061
	Üniversite ve sonrası	123	3,8957	,62866			
OSBED Ölçek Bütünü Ortalama	Lise ve öncesi	33	3,8825	,46736	-1,814	154	,072
	Üniversite ve sonrası	123	4,0783	,57036			

Tablo 23'e göre, araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir ($t(154) = -1.814, p > .05$). Bu bulguya dayalı olarak sahip oldukları sosyal becerinin çocukların eğitim durumlarından etkilenmediği söylenebilir.

4.2.3. Üçüncü alt probleme ilişkin bulgular. Bu kısımda çalışmanın ikinci sorusunun üçüncü alt sorusuna yanıt aranmıştır. Bu amaçla araştırmada okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerinin öğrenim gördükleri okulun devlet ya da özel okul olmasına göre farklılaşma durumunu incelemek üzere, parametrik testlerden Bağımsız Gruplar t Testi yapılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular Tablo 24'te verilmiştir:

Tablo 24

Çocuğun Öğrenim Gördüğü Okulun Türüne Göre Sosyal Beceri Farklılaşması

Alt Ölçek	Okul türü	n	$\bar{X}$	ss	t	Df	p
Başlangıç Becerileri	Özel Okul	73	4,2340	,66676	2,552	154	,012*
	Devlet Okulu	83	3,9807	,57303			
Akademik Destek Becerileri	Özel Okul	73	4,2021	,65938	2,698	154	,008**
	Devlet Okulu	83	3,9428	,54021			
Arkadaşlık Becerileri	Özel Okul	73	4,2360	,64030	2,240	154	,027*
	Devlet Okulu	83	4,0343	,48147			
Duygularını Yönetme Becerileri	Özel Okul	73	3,8973	,58077	,940	154	,349
	Devlet Okulu	83	3,8042	,64700			
OSBED Ölçek Bütünü Ortalama	Özel Okul	73	4,1443	,59499	2,299	154	,023*
	Devlet Okulu	83	3,9425	,50128			

* $p < ,05$ ** $p < ,01$

Tablo 24 incelendiğinde, araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin öğrenim gördükleri okulun devlet ya da özel okul olmasına göre Başlangıç Becerileri ($t(154)= 2,552, p<,05$), Akademik Destek Becerileri ($t(154)= 2,698, p<,01$) ve Arkadaşlık Becerileri ($t(154)= 2,240, p<,05$) alt boyutlarında ve ölçek bütününde ($t(154)= 2,299, p<,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir.

Bu bulguya dayalı olarak okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerinin öğrenim gördükleri okulun özel okul ya da devlet okulu olmasına göre farklılaştığı söylenebilir. Diğer bir deyişle özel okula giden öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri, devlet okuluna giden öğrencilerden daha yüksektir.

4.3. Üçüncü Problem Sorusuna İlişkin Bulgular

Bu kısımda araştırmanın üçüncü sorusuna yönelik bulgulara yer verilmiştir. Soruya yanıt bulmak amacıyla bağımlı değişkenleri (baba ilgi düzeyi ve okul öncesi çocuğun sosyal becerileri) arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyine Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile bakılmıştır. Ulaşılan bulgular Tablo 25'te verilmiştir.

Tablo 25

Baba İlgisi ile Okul Öncesi Sosyal Beceriler Arasındaki İlişkiye Yönelik Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Testi Bulguları

(N:156)

Ölçek		Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgi	Kontrolle Yönelik İlgi	Okula Yönelik İlgi	Baba İlgisi Ölçek Bütünü
Başlangıç Becerileri	r	-0,052	0,075	-0,016	-0,006
	p	0,26	0,177	0,42	0,47
Akademik Destek Becerileri	r	-0,089	0,008	0,008	-0,023
	p	0,136	0,463	0,462	0,389
Arkadaşlık Becerileri	r	-0,093	0,034	0,002	-0,028
	p	0,125	0,335	0,488	0,362

Tablo 25 (devam)

Ölçek		Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi	Kontrolle Yönelik İlgisi	Okula Yönelik İlgisi	Baba İlgisi Ölçek Bütünü
Duygularını Yönetme	r	-0,081	0,015	0,031	-0,015
Becerileri	p	0,157	0,424	0,348	0,428
OSBED Ölçek Bütünü	r	-0,086	0,036	0,007	-0,2
Ortalama	p	0,144	0,326	0,467	0,404

Tablo 25'teki bulgular okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerileri ile babalarının ilgisi arasındaki istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki bulunmadığını ($r = -.014$; $p > .05$) göstermektedir. Bulgular, babaların çocuklarına gösterdikleri ilginin düzeyi ile çocuklarının sosyal becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin var olmadığını düşündürmektedir. Bir diğer deyişle babanın gösterdiği ilgi düzeyi ile çocuğun sosyal becerileri arasında bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Bölüm 5

Tartışma ve Sonuçlar

Bu bölümde analiz edilen verilerin değerlendirilmesine yer verilmiştir. Araştırmanın temel amacı okul öncesi öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile baba ilgisi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu nedenle amaç bölümünde belirtilen sorular ışığında öncelikle sosyal beceri ve baba ilgisi değişkenlerinin ayrı ayrı demografik değişkenlerle ilgili analizleri yapılmış, sonra da değişkenler arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır.

Araştırmada veri toplamak amacıyla; 40 maddelik “Baba İlgisi Ölçeği” ve 49 maddelik “Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” ile Kişisel Bilgiler Formu kullanılmıştır. Baba İlgisi Ölçeği; Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi, Kontrole Yönelik İlgisi ve Okula Yönelik İlgisi alt ölçeklerini içermektedir. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği de Başlangıç Becerileri, Akademik Destek Becerileri, Arkadaşlık Becerileri ve Duygularını Yönetme Becerileri olmak üzere dört alt boyut taşımaktadır.

Ölçekler uygulama öncesi iç tutarlılık testine tabi tutulmuş ve güvenilirlik değeri (Cronbach’s Alpha) Baba İlgisi Ölçeğinde .939 ve alt ölçekleri olan Davranış Geliştirmeye Yönelik İlgisi alt boyutunda .898, Kontrole Yönelik İlgisi alt boyutunda .822, ve Okula Yönelik İlgisi alt boyutunda .865 olarak ölçölmüştür. Okul Öncesi Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinde ise güvenilirlik değeri (Cronbach’s Alpha) .976 ve alt boyutları olan Başlangıç Becerileri’nde .934, Akademik Destek Becerileri’nde .926, Arkadaşlık Becerileri’nde .931 ve Duygularını Yönetme Becerileri’nde .927 olarak ölçölmüştür.

Araştırmanın verileri Ocak 2019 – Haziran 2019 döneminde Tekirdağ ili orlu ilçesinde ikamet eden ve araştırma kapsamına giren 156 kişiye kişisel bilgiler formu, baba ilgisi ölçeği ve okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeğinin uygulanmasıyla elde edilmiştir. Ölçeklerin uygulanmasından elde edilen veriler elektronik ortamda SPSS 22 istatistiksel çözümlene programında kayıt altına alınarak, ilgili istatistiksel tekniklerle çözümlenmiş ve ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Araştırmada amaç doğrultusunda üç temel sorunun yanıtı aranmıştır. İlk soru çalışmaya katılan babaların ilgi düzeylerini çocuklarının yaşı, baba yaşı, babanın sahip olduğu çocuk sayısı ve baba eğitim düzeyine göre incelerken; ikinci soru okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerini kardeşinin bulunup bulunmaması durumu, babasının eğitim düzeyi ve çocuğun öğrenim gördüğü okul türüne göre incelemeye dönüktür. Son soru babaların ilgi düzeyleri ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeye dönüktür. Araştırma sorularına yanıt bulmak üzere elde edilen veriler; aritmetik ortalama ($\bar{X}$), frekans (f), yüzde (%), standart sapma (ss), Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi uygulanarak yorumlanmıştır. Yanı sıra araştırmada kullanılan ölçekler gerek kendi aralarındaki ilişki ve farklılık sınamalarında gerekse demografik özellikleri test etmek amacıyla yürütülecek istatistik çözümler öncesi, madde gruplarına ait puanların normallik gösterip göstermemesini incelemek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve adı geçen ölçek puanlarının demografik özelliklerin bileşenlerinde normal dağılımlar göstermesi nedeniyle gruplar üzerinde parametrik testler uygulanmıştır.

5.1. Araştırma Sorularının Bulgularının Tartışılması

Bu kısımda çalışmada yer alan, alt problemlere ilişkin tartışmalar yer almaktadır.

5.1.1. Alt Problemlere Ait Tartışmalar. Bu bölümde sekiz alt probleme ait tartışmaya yer verilmiştir.

5.1.1.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma. Baba ilgi düzeyi çocuğun yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan analizler sonucunda araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin çocuklarının yaşlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi üzerinde, çocuğun kaç yaşında olduğunun bir ilişkisi olmadığı söylenebilir.

Literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalara ulaşılmıştır. Yapılan bazı araştırmalarda çocuğun yaşı ile baba katılımı arasında bir ilişki olmadığı belirtilmiştir (Bruce & Fox, 1999; Kennedy, Betts, Dunn, Sonuga-

Barke, & Underwood, 2015; Ünlü, 2010). Kuruçırak (2010)'ın 4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada babanın bebeğin yaşına göre katılım düzeyi arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bu bağlamda araştırma sonuçları, Kuruçırak'ın çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Baba ilgi düzeyinin çocuğun sosyal beceri düzeyine yönelik analiz sonuçlarına göre; baba ilgisi çocuğun yaşına göre farklılaşmamaktadır.

Bazı araştırma bulguları ise baba ilgisinin çocuğun yaşına göre farklılaştığını göstermektedir. Yapılan bazı araştırmalarda küçük yaşta çocuğu olan babaların çocuğun hayatına katılım oranının daha yüksek olduğu belirtilmiştir (De Luccie, 1995; Gracia, 2014; Ishii-Kuntz, Makino, Kato, & Tsuchiya, 2004; Öğüt, 1998; Rienks, Wadsworth, Markman, Einhorn, & Etter, 2011). Bu durumun sebebinin çalışmalara katılan çocukların cinsiyet ve doğum sırası değişkenleri ile ilgili olabileceği düşünülebilir.

5.1.1.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma. Baba ilgi düzeyi babanın yaşına göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan analizler sonucunda; 37-40 yaşları arasındaki babaların baba ilgisi ölçeğinin tüm alt ölçeklerinde ve ölçek bütününde en yüksek puan ortalamaları elde ettikleri görülmektedir. Bu bulguya göre 37-40 yaş aralığındaki babaların çocuklarına ilgi gösterme bağlamında diğer yaş gruplarındaki babalara göre daha ilgili oldukları söylenebilir. Katılımcıların yaşlarına göre elde etmiş oldukları puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bu konudaki sonuçlar incelendiğinde, araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin kendi yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik ilgilerinin yaşları ile ilgili olmadığı, diğer bir ifadeyle babanın yaşının çocuğuna göstereceği ilginin düzeyini belirlemediği söylenebilir.

Konuyla ilgili literatür araştırması yapıldığında bazı araştırmalarda, araştırma sonucunu destekler nitelikte babanın yaşı ile katılımı arasında bir ilişki bulunmadığı sonucuna varılmıştır (Cook, Jones, Dick, & Singh, 2005; İzci, 2013). Çatıkkaş (2008)'ın okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenleri incelediği ve Duran (2010)'ın erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisini araştırdığı

çalışmalarında da araştırma sonuçlarına benzer olarak baba katılım düzeyi ile babaların yaşları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Kuruçırak (2010) da yaptığı çalışmada babanın yaşının önemli bir değişken olmadığını, babaların yaşları önemsenmeksizin benzer sosyokültürel babalık algı-bilgi-becerisine sahip olduklarını belirtmektedir.

Bazı araştırmalar ise, babanın yaşı arttıkça baba katılımının arttığı sonuçlarına ulaşırken (Castillo, Welch, & Sarver, 2010), babanın ya da çocuğun yaşı arttıkça babanın katılımının azaldığı çalışmalar da bulunmaktadır (Bulanda, 2004). Bu farklı sonuçların baba katılım çalışmalarının uygulandığı çevre, katılımcıların sosyoekonomik durumu ve eğitim düzeyi gibi farklı etkenler sebebiyle ortaya çıktığı söylenebilir.

5.1.1.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma. Baba ilgi düzeyi babanın sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin sahip oldukları çocuk sayısına göre *kontrole yönelik ilgi* $t(154)= 2,111, p<,05)$, *okula yönelik ilgi* $t(154)= 2,606, p<,01)$ boyutlarında ve ölçek bütününde $t(154)= 2,503, p<,05)$ istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi üzerinde sahip oldukları çocuk sayısının etkili olduğu, tek çocuk sahibi babaların ilgi puanlarının iki ve daha fazla sayıda çocuğa sahip olan babalara göre daha yüksek olduğu söylenebilir.

Literatüre bakıldığında, yapılan bazı araştırmalarda çocuk sayısı arttıkça baba katılımı oranının azaldığı ve babalık algısının negatif yönde değiştiği gözlemlenmiştir (Paquette, Bolté, Turcotte, Dubeau, & Bouchard, 2000; Seçer, Çeliköz, & Yaşa, 2007; Kuruçırak, 2010). Tezel Şahin, Akıncı Coşgun, ve Aydın Kılıç (2017) babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerini incelediği çalışmasında, bir çocuğu olan babaların iki ve daha fazla çocuğu olan babalara göre çocuklarıyla daha fazla vakit geçirdiklerini görmüştür. Bunun nedeninin babaların ilk çocukta yaşadıkları heyecanı sonraki çocuklarında kaybetmesi, iki ve daha fazla çocuk olduğunda onlarla ilgilenmek için ayırdıkları vaktin azalması ve yeterince ilgi göstermedikleri olduğu söylenebilir.

Ancak elde edilen sonuçların aksine Ishii-Kuntz vd.(2004) ve Hamamcı (2005), sahip olunan çocuk sayısı arttıkça anne ve babaların yeterlilik algısının yükseldiğini

ve çocuk bakımına katılımlarının arttığını belirtmiştir. Bu durumun; çocuğun cinsiyeti ve yaşı, anne ve babanın sosyoekonomik durumu ve eğitim düzeyi değişkenlerinin ya da araştırmanın uygulandığı katılımcıların yaşadıkları kültürlerin farklı olması sebebiyle ortaya çıktığı düşünülebilir.

5.1.1.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma. Baba ilgi düzeyi babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan babaların çocuklarına yönelik ilgisinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak babaların çocuklarına yönelik gösterdikleri ilgi üzerinde, mezuniyet durumlarının bir etkisi olmadığı, diğer bir ifadeyle ilkökul, ortaokul, lise, önlisans, lisans ya da lisansüstü mezunu olmalarına göre babaların çocuklarına gösterdikleri ilginin düzeyinde farklılık gözlenmediği söylenebilir.

Konuyla ilgili literatüre bakıldığında, Pekkarakaş (2010)'ın 3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında baba eğitim durumunun babanın katılım düzeyi ile ilgili olmadığı sonucuna varılmıştır. Paulson, Dauber, & Leiferman (2010) da yaptığı araştırmada babanın eğitim düzeyinin baba katılımı üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını belirtmektedir. Bu bulgular araştırmayı destekler niteliktedir.

Bazı araştırmalar ise babanın ilgi düzeyinin babanın eğitim durumuna göre farklılaştığını göstermektedir. Nkwake (2009) babaların çocuk bakım görevlerine katılım sağladığı durumları incelediği çalışmasında, babanın eğitim düzeyi arttıkça çocuğun hayatına katılımının ve çocuğuyla olan ilişkisinin arttığını belirtmektedir. Paquette vd. (2000) yaptıkları çalışmada, babanın eğitim seviyesinin temel bakım, fiziksel oyun ve disiplin alanlarında babanın katılımı ile pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.1.1.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Tartışma. Çocuğun sosyal becerileri kardeşi olup olmama durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin kardeş sahibi olma durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak sosyal becerinin çocukların kardeş sahibi olma durumlarından etkilenmediği söylenebilir.

Literatüre bakıldığında araştırma sonuçlarını destekleyen çalışmalara ulaşılmıştır. Bilek (2011) 'in okul öncesi dönem çocuklarının ev ile okul ortamındaki sosyal becerilerini karşılaştırdığı çalışmasında, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal becerilerinin kardeş sayısına göre farklılaşmadığı görülmüştür. Tunçeli ve Akman (2014) anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerini inceledikleri çalışmalarında, çocukların "Sosyal Beceri Formu"ndan elde ettikleri puanlar ile ailedeki kardeş sayısı arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmiştir. Araştırmalara benzer biçimde, Gültekin Elibol (2008)'un çalışmasında okul öncesi eğitime devam eden 5 yaş çocuklarda "Sosyal Beceri Toplam Puanı"nın tek çocuk olanlarla kardeşi olmayanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmediği ifade edilmiştir. Dervişoğlu Mavi (2007)'nin okul öncesi kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının, sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında, 6 yaş çocukların sahip oldukları kardeş sayısının sosyal becerileri ile arasında anlamlı bir farklılığa yol açmadığı görülmüştür.

Bazı araştırmalar ise çocuklarda sosyal beceri düzeylerinin kardeş sahibi olup olmama durumuna göre değiştiğini göstermektedir.

Bülbül (2008), 4 yaş çocuklarının sosyal becerilerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirdiği araştırmasında kardeşi olan çocukların tek çocuk olanlara kıyasla toplam sosyal beceri puanının anlamlı derecede yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Toy (2006), yapmış olduğu araştırmasında kardeşi olan çocukların daha fazla sosyal uyum becerileri geliştirdiğini belirtmiştir. Taylı (2000), kardeş sahibi olma durumunun sosyal oyuna etkisini incelediği çalışmasında, tek çocuk olanların daha çok yalnız başına oyun oynadıkları, kardeşi olan çocukların ise daha fazla işbirliği yaptıkları ve beraber oyun oynadıkları sonucuna ulaşmıştır.

5.1.1.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Tartışma. Çocuğun sosyal becerileri babanın eğitim durumuna göre farklılaşmakta mıdır?

Yapılan analizler sonucunda araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin babalarının eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı gözlenmiştir. Bu bulguya dayalı olarak sahip oldukları sosyal becerinin çocukların eğitim durumlarından etkilenmediği söylenebilir. Araştırmayı destekleyen çalışmalardan Koçak ve Tepeli (2006)'nin araştırmasında 4-5 yaş

çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının babanın eğitim düzeyine göre değişmediği görülmüştür. Tokol (1996), okul öncesi eğitim kurumuna devam eden ve etmeyen 3-6 yaş çocuklarının gelişim özelliklerini incelediği araştırmasında babanın eğitim durumunun çocuğun sosyal becerilerini etkilemediği bulgusuna ulaşmıştır. Bu bulgulara paralel biçimde Seven, (2006) altı yaş çocuklarının sosyal becerileri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında babanın öğrenim düzeyi ile çocuğun sosyal becerileri arasında anlamlı bir fark bulunmadığını belirtmiştir.

Bazı araştırmalar ise sosyal becerilerin baba eğitim düzeyine göre farklılaştığını göstermektedir.

Atılgan (2001), okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin sosyal becerilerini farklı değişkenler üzerinden karşılaştırdığı araştırmasında, babası üniversite mezunu olan çocukların en yüksek sosyal beceri puanlarını elde ettiği görülmüştür. Karaca, Gündüz ve Aral (2011) ise, okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışlarını incelediği çalışmada üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip babaların çocuklarının ilişkisel saldırganlık alt boyutundaki davranışları, ilköğretim mezunu babaların çocuklarından daha fazla gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu farklı sonuçların sebebinin babaların çalışma saatlerinden kaynaklı olduğu düşünülebilir. Çalışma saatlerinin yoğunluğunun babaların çocukların hayatına katılımlarını olumlu veya olumsuz olarak etkilediği söylenebilir.

5.1.1.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Tartışma. Çocuğun sosyal becerileri okulun türüne göre (devlet/özel) farklılaşmakta mıdır?

Araştırmaya katılan okul öncesi çocuklarının sosyal becerilerinin öğrenim gördükleri okulun devlet ya da özel okul olmasına göre başlangıç becerileri $t(154)=2,552$, $p<,05$), akademik destek becerileri $t(154)=2,698$, $p<,01$) ve arkadaşlık becerileri $t(154)=2,240$, $p<,05$) boyutlarında ve ölçek bütününde $t(154)=2,299$, $p<,05$) istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Bu sonuca dayalı olarak okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerilerinin öğrenim gördükleri okulun özel okul ya da devlet okulu olmasına göre farklılaştığı söylenebilir. Diğer bir deyişle özel ya da devlet okulunda öğrenim görmek ile okul öncesi çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı bir fark vardır.

Konuyla ilgili literatür çalışması yapıldığında Uğur (1998)'un yapmış olduğu çalışma araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Araştırma, okul öncesi eğitimin çocukların sosyalleşmeleri üzerindeki etkisini incelemek amacıyla yapılmış olup, özel ve devlet okul öncesi eğitim kurumlarında okul öncesi eğitim almış ve almamış 3 grup ile yürütülmüştür. Araştırma neticesinde okul öncesi eğitim alan çocukların almayan çocuklara kıyasla ve özel okulda eğitim alan çocukların devlet okulundakilere göre sosyalleşmede daha başarılı oldukları ortaya çıkmıştır. Bu durumun nedeni özel okuldaki sınıf mevcudunun daha az olması, eğitim ve öğretimin gün boyu devam etmesi, öğretmenin öğrencileriyle daha verimli zaman geçirmeleri olarak ifade edilebilir. Altay ve Güre (2012), okulöncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkilerini incelediği çalışmasında, özel okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların devlete bağlı olan okul öncesi eğitim kurumuna devam eden akranlarına kıyasla daha fazla saldırgan ve katılımcı olmayan davranışlar sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun sebebi devlet okullarının daha kuralcı ve disiplinli davranarak çocukların davranışlarında sınırlamalar yaratması olarak yorumlanabilir.

Yapılan bazı araştırmalarda ise çocukların sosyal becerilerinin eğitim gördükleri okulun türüne göre anlamlı bir fark oluşturmadığı gözlemlenmiştir.

Varlı (1999) özel ve devlet okuluna devam eden ilköğretim 4.sınıf öğrencilerini benlik kavramı düzeylerini karşılaştırdığı çalışmasında, çocukların devam ettikleri okul türünün benlik kavrama düzeyleri ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını gözlemlemiştir (akt. Erbay, 2008). Sarı (2007), özel ve devlet kurumuna giden 5-6 yaş çocuklarının annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisini incelediği araştırmasında, her iki okul türündeki çocukların sosyal uyum ortalamaları arasında anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Tokol (1996) okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 3-6 yaş çocuklarının gelişim özellikleri ve anne-baba tutumlarının karşılaştırdığı çalışmasında çocuğun sosyal beceri, motor becer, dil, öz bakım ve genel gelişim düzeylerinin anlamlı biçimde fark bulmamıştır.

5.1.1.8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Tartışma. Okul öncesi eğitimine devam eden 5-6 yaş grubundaki çocukların baba ilgi düzeyi ile sosyal becerileri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın sekizinci alt problemine yanıt bulmak amacıyla bağımlı değişkenleri (baba ilgi düzeyi ve okul öncesi çocuğun sosyal becerileri) arasındaki ilişkinin yönü ve düzeyi incelenmiştir. Bu amaçla parametrik korelasyon testlerinden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi yapılmıştır. Sonuçlar okul öncesi öğrencilerinin sosyal becerileri ile babalarının ilgisi arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde ilişki bulunmadığını göstermektedir. Bulgular, babaların çocuklarına gösterdikleri ilginin düzeyi ile çocuklarının sosyal becerileri arasında anlamlı düzeyde bir ilişkinin var olmadığını düşündürmektedir.

Bu konuda araştırma sonucunu destekleyen çalışma bulunamamıştır. Bu sonucun farklı olmasının nedenleri; babaların sosyoekonomik durumunun, çalışma durumunun ve iş temposunun farklılık göstermesi ve araştırmadaki katılımcı sayısı, örneklem ve ölçek seçimindeki farklılıklar olarak söylenebilir.

Babanın çocuklarıyla beraber geçirdiği zamanın ve dolaylı etkileşimin çocuklarda birçok davranışı gözleme yoluyla kazandıklarını ve kazanılan davranışların sosyal ilişkilerine yansıdığı pek çok araştırma tarafından ortaya konmuştur (McBride & Rane, 1997; Rane & McBride, 2000).

Lamb (2000), babanın çocuğuyla geçirdiği kaliteli zamanın çocuk üzerinde önemli bir etkisi olduğunu çalışmasında belirtmiştir (akt. Gürşimşek, Kefi, ve Girgin, 2007). Koçak (2004), baba destek programı değerlendirme raporunda babalarıyla yakın ilişki kuran çocukların psikolojik anlamda daha uyumlu ve okul hayatında daha başarılı olduklarını, daha az antisosyal davranışlar sergilediklerini ve akranları arasında daha olumlu ilişkiler kurduklarını belirtmiştir. Yılmazçetin (2003), baba katılımı ile ergenlik çağı öncesi çocukların davranış sorunları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, ilgilenme düzeyleri yüksek olan babaların çocuklarının daha az problem davranışlar gösterdiklerini ortaya koymuştur. Boyce, vd. (2006), çalışmasında bebeklik döneminde çocuklarıyla daha çok vakit geçiren babaların çocuklarının dokuz yaşına geldiğinde daha az ruhsal bozukluk gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır.

Leidy, Schofield, & Parke (2013), babaları erken yıllardan itibaren hayatlarında aktif olarak yer olan çocuklar ile babasız ortamda büyüyen çocukların özellikle sosyal gelişim anlamında aralarında büyük farklılıklar saptadığını belirtmiştir. Geller, Garfinkel, Cooper, & Mincy (2009), yaptıkları bir çalışmada babadan mahrum büyüyen çocukların daha yüksek düzeyde çocukluk agresyonu ve dikkat problemleri yaşadıklarını ifade etmiştir.

Kato, Ishii-Kuntz, Makino, & Tsuchiya (2002), çalışmasında çocuklarının bakımı ve eğitimine katılan babaların, 3 yaş çocuklarının prososyal gelişimleri üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu belirtirken; Uppdegraff, McHale, Crouter, & Kupanoff (2001), çocukların akran ilişkilerinde ve deneyimlerinde babanın önemli bir rolü olduğunu ve baba katılımı ile akran ilişkileri arasında olumlu bir ilişki olduğunu belirtmiştir. Webster, Low, Siller, & Hackett (2013), baba çocuk ilişkisinin ve sıcaklığının çocuğun ileriki dönem sosyal becerilerine etkisini incelediği çalışmasında, 54 aylık çocukların nitelikli baba çocuk ilişkisinin çocukların üçüncü sınıftaki sosyal becerileri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşmıştır.

5.2. Sonuçlar

Bu araştırmada 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim alan çocukların baba ilgi düzeyleri ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişki, çocuğun yaşı, öğrenim gördüğü okul türü, kardeşi olup olmama durumu, babanın yaşı, sahip olduğu çocuk sayısı ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre incelenmiştir.

Baba ilgi düzeyinin babanın sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaştığı, çocuk sayısı arttıkça baba ilgi düzeyinin azaldığı görülmüştür. Bunun nedeninin, babaların ilk çocukta yaşadıkları heyecanı sonraki çocuklarında kaybetmesi, iki ve daha fazla çocuk sahibi olduklarında çocuklarıyla beraber geçirmek için ayırdıkları zamanın ve ilginin azalması olduğu düşünülmektedir. Özel okulda okul öncesi eğitim alan öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin, devlet okulundaki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun nedeninin özel okulda daha zengin uyarıcı ortamın bulunması, sınıf mevcudunun daha az olması, öğretmenin tüm gün boyunca öğrencileriyle daha verimli zaman geçirmesi olduğu düşünülmektedir. Baba ilgi düzeyi ile çocuğun yaşının, babanın yaşının, sahip olduğu çocuk sayısının ve eğitim durumunun arasında anlamlı fark bulunamamıştır. Çocuğun sosyal becerileri, kardeşi

olup olmama ve babanın eğitim durumuna göre farklılaşmamaktadır.

Baba ilgi düzeyi ve okul öncesi dönem çocuğunun sosyal becerileri arasındaki ilişki incelendiğinde ise anlamlı bir fark bulunamamıştır. Bunun nedeninin araştırma örnekleminin farklı demografik özelliklere sahip olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacılar İçin Öneriler. Yapılan literatür incelemeleri ve araştırmalar sonucunda 5-6 yaş grubu okul öncesi eğitim alan çocukların baba ilgi düzeyleri ve sosyal beceri düzeylerinin okul türü, çocuğun yaşı, kardeşi olup olmama durumu, baba eğitim düzeyi, babanın yaşı ve sahip olduğu çocuk sayısı gibi etkenlere bağlı olarak değişim gösterdiği görülmektedir. Bu nedenle araştırma farklı illerde, farklı sosyoekonomik ve kültürel yapılara sahip babalar ile çocuğun doğum sırası, cinsiyeti, okula gidip gitmeme durumu ve babanın mesleği gibi farklı değişkenlere bakılarak da yapılabilir. Araştırmanın kapsamını genişletmek amacıyla çalışma farklı yaş gruplarındaki çocuklarla da yürütülebilir.

5.3.2. Eğitimcilere Yönelik Öneriler. Araştırma sonucunda özel okula giden çocukların sosyal beceri düzeylerinin devlet kurumuna giden çocuklardan daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu açıdan okul öncesi dönemde çocukların zengin uyarıcı ortamlarda bulunması ve günün önemli bir bölümünü birlikte geçirdiği öğretmeninin çocuğun sosyal gelişimini desteklemesi çok önemlidir. Bu bağlamda öğretmenlerin anne ve babalar ile iş birliği içerisinde hareket etmesi ve çocuğun başarılı olduğu yönlerini desteklemesi, sosyal becerilerinin gelişiminde önemli bir fayda sağlayacaktır. Okul öncesi eğitimin ve ebeveynler ile sağlıklı bir iletişim içinde olmanın önemi toplumun her noktasındaki anne ve babaya titizlikle anlatılmalıdır.

KAYNAKÇA

- AÇEV. (2017). *Türkiye'de Babalığı Anlamak Serisi-I: Türkiye'de İlgili Babalık ve Belirleyicileri*. İstanbul: AÇEV.
- AÇEV. (2018). *İşyerlerinde İlgili Babalığın Desteklenmesi*. İstanbul: AÇEV.
- Adamson, L. (1990). *The Relationship Between Attachment And Social Competence in Peer Relations in Early Childhood*. (Unpublished PhD). Boston University, USA.
- Ahmetoğlu, E. (2009). Sosyal gelişim. Y.Fazlıoğlu (Dü.), *Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi*. İstanbul: Kriter Yayınları.
- Ahmetoğlu, E. (2010). Okul Öncesi Eğitimin Tarihçesi ve Temel İlkeleri. D.Ekiz (Dü.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- Akın, Y. (2002). *Altı yaş grubu çocuklarında başkasının bakış açısını alma yetisi üzerinde eğitici drama programının ve aile tutumlarının etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akkök, F. (1999). *İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi (Öğretmen El Kitabı)*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Akman, B., ve Gülay, H. (2004). Okul öncesi dönemde sosyal beceriler. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 82, 15-19.
- Akman, B., ve Gülay, H. (2009). *Okul Öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Akpınar, Ş. (2014). *Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerine Etkisi Konusunda Öğretmen Görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş.
- Aktaş, Y. (1993). *Baba Yoksunluğunun Çocuğun Gelişimi Üzerindeki Etkileri*. 9. YA-PA Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri'nde sunulan bildiri, Ankara.
- Allen, S., & Daly, K. (2002). The effects of father involvement: a summary of the research evidence. *Newsletter of the Father Involvement Initiative-Ontario Network*, 1,1-11.
- Altay, F. B., ve Güre, A. (2012). Okulöncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(4), 2699-2718.
- Altinköprü, T. (2003). *Eğitim Açısından Çocuk Psikolojisi-Çocuğun Başarısı Nasıl Sağlanır?* (11. bas). İstanbul: Hayat Yayıncılık.

- Amato, P. R., & Gilbreth, J. G. (1999). Nonresident fathers and children's well-being: a meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 61(3), 557-573.
- Anlıak, Ş. (2004). Okulöncesi dönemde çocuğun yaşamında baba ve erkek öğretmenin rolü ve önemi. *Ege Eğitim Dergisi*, 5, 25-33.
- Aral, N., Kandır, A., ve Yaşar, M. (2003). *Okul Öncesi Eğitim* (2. bas.). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arı, M. (2003). Türkiye'de erken çocukluk eğitimi ve önemi. M.Sevinç içinde, *Erken Çocukluk Gelişim ve Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 31-36). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Arslan, Ü., ve Durmaz Kandaz, U. (2004). Babaların 3-6 yaş grubundaki çocukların eğitimine ve akımına katılım durumlarının psikososyal davranışlarına etkisi. *I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi Kongre Kitabı*, 3, 371-379.
- Aslan, E. (1992). Benlik kavramı ve bireyin yaşamındaki etkileri. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 7-14.
- Atılğan, G. (2001). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen ilköğretim 1.kademe 1.devre çocuklarının sosyal beceri özelliklerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atmaca Koçak, A. (2004). *Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu*. İstanbul: AÇEV.
- Avaz, S. (2011). *The influence of perceived maternal rejection, perceived paternal rejection and father involvement on young women's psychological adjustment and depression* (Unpublished Master Thesis). Bilgi University, İstanbul.
- Avcıoğlu, H. (2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklara sosyal becerilerin öğretilmesinde işbirlikçi öğrenme yöntemi ile sunulan öğretim programının etkinliğinin incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı*. Kuşadası.
- Avcıoğlu, H. (2007). *Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*. Ankara : Kök Yayıncılık.
- Aydoğmuş, K., Baltaş, A., Baltaş, Z., Dayaşlıgil, Ü., Güngörmüş, K., Konuk, E.,... Yavuzer, H. (2003). *Ana Baba Okulu* (10. bas.). İstanbul: Remi Kitabevi.
- Bacanlı, H. (1999). *Sosyal beceri eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ball, J., Moselle, K., & Pedersen, S. (2007). *Father's Involvement as a Determinant of Child Health*. Paper prepared for the Public Health Agency of Canada, Population Health Fund Project: Father Involvement for Healthy Child Outcomes: Partners Supporting Knowledge Development and Transfer.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Upper Saddle River,NJ: Prentice-Hall.
- Bandura, A., & Walters, R. H. (1963). *Social Learning And Personality Development*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

- Baran, G., ve Yurteri Tiryaki, A. (2016). Aile yaşam döngüsü. G. Baran (Dü.), *Aile Yaşam Dinamiği*. Ankara: Pelikan Yayınları.
- Basow, S. A. (1992). *Gender: Stereotypes and Roles*. California: Brooks/Colw.
- Bee, H. (2000). *The Developing Child*. New York: Harper Colling College.
- Bekman, S. (2001). Genel değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler. *Çocuğun Yaşamında Babanın Rolü ve Önemi Sempozyum Raporu*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayını.
- Berndt, I. J. (1997). *Child Development*. USA: Brown&Benchmark Publishers.
- Beyazkürk, D., Anliak, S., ve Dinçer, Ç. (2007). Çocuklukta akran ilişkileri ve arkadaşlık. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26, 13-26.
- Bierman, K. (2005). *Peer Rejection: Developmental Processes and Intervention Strategies*. USA: The Guilford Press.
- Bilek, M. H. (2011). *Okul öncesi dönem çocuklarının ev ile okul ortamındaki sosyal becerilerinin karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Boratav, H. B., Fişek, G. O., ve Ziya, E. H. (2017). *Erkekliğin Türkiye Halleri*. İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Bovey, T., & Strain, P. (2003). Promoting positive peer social interections. <http://csefel.vanderbilt.edu/briefs/wwb8.pdf> adresinden alındı adresinden 13 Mayıs 2019 tarihinde edinilmiştir.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664-678.
- Bowlby, J. (1988). Developmental psychiatry comes of age. *The American Journal of Psychiatry*, 145(1), 1-10.
- Boyce, W. T., Essex, M. J., Alkon, A., Goldsmith, H. H., Kraemer, H. C., & Kupfer, D. J. (2006). Early father involvement moderates biobehavioral susceptibility to mental health problems in middle childhood. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 45(12), 1510-1520.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723-742.
- Bronfenbrenner, U. (1994). Ecological Models of Human Development. *Readings on the development of children*, 2(1), 37-43.
- Brown, W. H., Odom, S. L., & Conroy, M. A. (2001). An intervention hierarchy for promoting young children's peer interactions in natural environment. *Topics Early Childhood Special Education*, 21, 162-175.

- Brown, W. H., Odom, S. L., & Holcombe, A. (1996). Observational assessment of young children's social behavior with peers. *Early Childhood Educaiton Quarterly, 11*, 19-40.
- Bruce, C., & Fox, G. L. (1999). Accounting for patterns of father involvement: Age of child, father-child coresidence and father role salience. *Sociological Inquiry, 69*, 458-476.
- Bulanda, R. E. (2004). Paternal involvement with children: the influence of gender ideologies. *Journal of Marriage and Family, 1(66)*, 40-45.
- Bülül, N. E. (2008). *4 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cabrera, N. J., Shannon, J., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: from toddlers to pre-k. *Applied Development Science, 11(4)*, 208-213.
- Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., & Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development, 71(1)*, 127-136.
- Carlson, B. E. (1984). The fathers contribution to child care. effects on childrens' perceptions of parental roles. *American Journal of Orthopsychiatry, 54(1)*, 123-136.
- Cartledge, G., & Milburn, J. F. (1992). *Teaching Social Skills to Children*. New York, USA: Pergamon Pres 51.
- Castillo, J., Welch, G., & Sarver, C. (2010). Fathering: the relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement. *Matern Child Health Journal, 15*, 1342-1349.
- Choi, D. H., & Kim, J. (2003). Practicing social skills training for young children with low peer acceptance: a cognitive-social learning model. *Early Childhood Education Journal, 1*, 41-45.
- Cirhinlioğlu, F. (2015). *Çocuk Gelişimi ve Ruh Sağlığı*. Ankara: Nobel.
- Cole, M., Cole, S. R., & Lightfoot, C. (2001). *The Development of Children* (4th ed.). New York: Worth Publishers.
- Coley, R. L., Lewin-Bizan, S., & Carrano, J. (2011). Does early paternal parenting promote low-income children's long-term cognitive skills? *Journal of Family Issues, 32(11)*, 1522-1542.
- Coltrane, S. (1995). The future of fatherhood: Social, demographic and economic influence on men's family involvement. W. Marsiglio (Dü.) içinde, *Fatherhood: Contemporary Theory, Research, and Social Policy*. California: Sage.

- Coltrane, S., Melzer, S., Vega, E., & Parke, R. D. (2005). Mexican American fathering in neighborhood context. *Situated Fathering: A Focus on Physical and Social Spaces* (s. 277-298). Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers.
- Cook, J. L., Jones, R. M., Dick, A. J., & Singh, A. (2005). Revisiting men's role in father involvement: The importance of personal expectations. *Fathering*, 3, 165-178.
- Cooksey, C., & Fondell, M. M. (1996). Spending time with his kids: effects of family structure on fathers' and children's lives. *Marriage and Family*, 58(3), 693-707.
- Cüceloğlu, D. (1998). *İnsan ve Davranışı* (8. bas.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A. (2003). *Anne - Baba - Çocuk İletişimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çağdaş, A., ve Seçer, Z. (2002). *Çocuk ve Ergende Sosyal ve Ahlak Gelişimi*. R. Arı (Ed.), Ankara: Nobel Yayınevi.
- Çatıkkaş, K. T. (2008). *Okul öncesi eğitime babaların katılım düzeyleri ile ilgili değişkenlerin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, F., Alpa Bilbay, A., ve Albayrak Kaymak, D. (2003). *Çocuklarda Sosyal Beceriler*. İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Çetin, F., Alpa, B. A., ve Albayrak Kaymak, D. (2003). *Araştırmadan Uygulamaya Çocuklarda Sosyal Beceriler Grup Eğitimi*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Çoban, B., ve Nacar, E. (2006). *Okul Öncesi Eğitimde Eğitsel Oyunlar*. H.M.Şahin, (Ed.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Çubukçu, Z., ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 155-174.
- De Luccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *Journal of Genetic Psychology*, 156, 115-131.
- Demircioğlu, H., Tezel Şahin, F., ve Günindi, Y. (2011). Anne babaların görüşlerine göre aile işlevleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 93-105.
- Dervişoğlu Mavi, C. (2007). *Okul öncesi kurumlarına devam eden 6 yaş çocuklarının, sosyal becerilerini ve problem davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dimitriadi, S., Aggeli, A., & Papiotis, J. (2015). Exploring father involvement in early childhood. *20th International Conference of the Association of Psychology and Psychiatry for Adults and Children APPAC*, Greece.
- Downer, J., Campos, R., McWayne, C., & Gartner, T. (2008). Father involvement and child's early learning: A critical review of published empirical work from the past 15 years. *Marriage & Family Review*, 43(1), 67-108.
- Dönmezer, İ. (1999). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

- Driscoll, K., & Pianta, R. C. (2011). Mothers' and fathers' perceptions of conflict and closeness in parent-child relationships during early childhood. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 7, 1-24.
- Duran, A. (2010). *Erkeksi rollerin baba katılımı ile ilişkisinin araştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Durmuş, A. (2008). *Özgüven Gelişimi Ve Karakter Eğitimi* (5. bas.). İstanbul: Nesil Yayın.
- Duursma, E., Pan, B. A., & Raikes, H. (2008). Predictors and outcomes of low-income fathers' reading with their toddlers. *Early Childhood Research Quarterly*, 23(3), 351-365.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, ve Anababalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Engle, P. L., & Breaux, C. (1994). *Is There a Father Instinct? Fathers' Responsibility for Children*. New York: Population Council.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyi* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Erdoğan, A. (2004). Çocuğun psikososyal gelişimde babanın rolü. *Yeni Symposium*, 42, 147-153.
- Erikson, E. (1968). *Identity, Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton & Company, Inc.
- Evans, C. (1996). *Düşük sosyo-ekonomik örneklemlili Türk babaların rollerine yönelik tutumları ve katılımları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Fagan, J. (1996). Getting Males in Early Childhood Programs. *Education Digest*, 62(2), 24-25.
- Fişek, G. O. (1991). A cross-cultural examination of proximity and hierarchy as dimensions of family structure. *Family Process*, 30, 121-133.
- Furman, R. A. (1986). The father-child relationship. *What Nursery School Teachers Ask Us About* (s. 21-34). New York: Int.Univ.Press.
- Gander, M. J., & Gardiner, H. W. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (B. Onur, Çev.) Ankara: İmge Kitabevi.
- Garfield, C. F., Mapp, M. D., & Chung, P. J. (2006). A qualitative study of early differences in fathers' expectations of their child care responsibilities. *Ambulatory Pediatrics*, 6(4), 215-220.
- Geller, A., Garfinkel, I., Cooper, C. E., & Mincy, R. B. (2009). Parental incarceration and child well-being: implications for urban families. *Social Science Quarterly*, 90(5), 1186-1202.

- Gracia, P. (2014). Fathers' child care involvement and children's age in Spain: A time use study on differences by education and mothers' employment. *European Sociological Review*, 30, 137-150.
- Green, S. (2001). Creating a father friendly child care environment. *Child Care Centers Connections*, 10(1).
- Green, S. (2002). Parent involvement in childcare: Does it really matter? *Family Child Care Connections*, 11(2).
- Green, S. (2003). Reaching out to fathers: An examination of staff efforts that lead to greater father involvement in early childhood programs. *Early Childhood Research&Practice*, 5(2).
- Gresham, F. M., Macmillan, D. L., & Bocian, K. M. (1996). Learning disabilities, low achievement, and mild mental retardation: More alike than different? *Journal of Learning Disabilities*, 570-581.
- Gülay, H. (2004). *Korunmaya Muhtaç Çocuklarla Ailesi ile Yaşayan 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gültekin Elibol, S. (2008). *5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güney, S. (1998). *Davranış Bilimleri ve Yönetim Psikolojisi Terimler Sözlüğü*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2006). *Baba ve Çocuk* (1. bas.). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Güngörmüş Özkardeş, O. (2012). Baba olmak. H. Yavuzer (Ed.), *Ana Baba Okulu* (17. bas., s. 128-141). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Güngörmüş, O. (1992). *Babanın çocuğun zekâsı, akademik başarısı ve benlik kavramı üzerine etkisinin araştırılması* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Güngörmüş, O. (1999). Baba-Çocuk ilişkisi. H. Yavuzer (Ed.), *Ana-Baba Okulu* (15. bas, s.448). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Gürşimşek, I. (2002). Etkin öğrenme ve aile katılımı. *DEÜ Anaokulu/Anasınıf Öğretmen El Kitabı* (s. 25-43). İstanbul: YA-PA.
- Gürşimşek, I., Kefi, S., ve Girgin, G. (2007). Okulöncesi eğitime babaların katılım düzeyi ile ilişkili değişkenlerin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 181-191.
- Güven, G., ve Azkeskin, K. E. (2010). *Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim*. İ. H. Diken (Ed.), Ankara: Pegem Akademi.
- Hamamcı, Z. (2005). Üç-altı yaşlarında çocukları olan anne ve babaların aile eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 30(319). <http://www.cagdasegitim.org/?set=aylik&arsiv=200504> adresinden alındı.

- Herzog, M. (2007). *Family and peer relationships in preschool: children perceptions of the familial and social domain* (Unpublished PhD.). Arizona State University, USA.
- Holland, M. L., & Merrell, K. W. (1998). Social-emotional characteristics of preschool-aged children referred for child find screening and assesment: A comparative study. *Research in Developmental Disabilities, 19*(2), 167-179.
- Ishii-Kuntz, M. (1995). Parent involvement and perception toward fathers role: A comparison between Japan and United States. W. Marsiglio (Ed.), *Fatherhood Contemporary Theory, Research and Social Policy*. CA: Sage.
- Ishii-Kuntz, M., Makino, K., Kato, K., & Tsuchiya, M. (2004). Japanese fathers of preschoolers and their involvement in child care. *Journal of Marriage and Family, 66*, 779-991.
- İzci, B. (2013). *An exploratory study of Turkish fathers' involvement in the lives of their preschool aged children* (Unpublished Master Thesis). Florida State University, USA.
- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (1990). Social skills for successful group work. *Educational Leadership, 47*, 29-33.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2nd ed.). Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Kamaraj, I. (2004). *Sosyal becerileri derecelendirme ölçeğinin türkçeye uyarlanması ve beş yaş çocuklarının atılganlık sosyal becerisini kazanmalarında eğitici drama programının etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kandır, A. (2004). *Gelişimde 3-6 Yaş Çocuğum Büyüyor*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Kapıkıran, N., İvrendi, A., ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: Durum saptaması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19*(1), 20-21.
- Karaca, N., Gündüz, A., ve Aral, N. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının sosyal davranışının incelenmesi. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 4*(2), 65-76.
- Kato, K., Ishii-Kuntz, M., Makino, K., & Tsuchiya, M. (2002). The impact of paternal involvement and maternal childcare anxiety on sociability of three-year-olds: two cohort comparisons. *Japanese Journal of Developmental Psychology, 13*(1), 30-41.
- Kennedy, M., Betts, L., Dunn, T., Sonuga-Barke, E., & Underwood, J. (2015). Applying Pleck's model of paternal involvement to the study of preschool attachment quality: A proof of concept study. *Early Child Development and Care, 185*, 601-613.
- Kılınç, N., & Ceylan, Ş. (2018). 5-6 Yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışları ile oyun davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 8*(1), 297-332.

- Kırkinciglu, M. (2003). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Kitzmann, K. M., Cohen, R., & Lockwood, R. L. (2002). Are only children missing out? Comparison of the peer-related social competence of only children and siblings. *Journal of Social and Personal Relationships*, 19(3), 299-316.
- Klinger, R. (1999). Father Involvement Reduces School Violence: www.fathering.org adresinden alındı.
- Kocayörük, E. (2010). Ergen gelişiminde aile işlevleri ve baba katılımı. *Türk Psikolojik Danışma Ve Rehberlik Dergisi*, 4(33), 37-45.
- Kocayörük, E. (2012). z-belirleme kuramı açısından ergenlerin anne baba algısı ile duyuşsal iyi oluşları arasındaki ilişi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4, 24-37.
- Koçak, A. (2004). *Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu*. İstanbul: AÇEV.
- Koçak, N., ve Tepeli, K. (2006). *4-5 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. 1. Uluslararası Okul ncesi Eğitim Kongresi, Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi, İstanbul.
- Kroll, M. E., Carson, C., Redshaw, M., & Quigley, M. A. (2016). Early father involvement and subsequent child behaviour at ages 3, 5 and 7 years: Prospective analysis of the UK millennium cohort study. *Plos One*, 11(9).
- Kronemann, M. (2007). Aeu briefing paper: universal preschool education for aboriginal and torres strait islander children. *Federal Research Officer* (s:5).
- Kundakçı, S. (2013). *Tokat ili örneğinde zorunlu okul öncesi eğitim pilot uygulamasının değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Kuruçırak, ř. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Antalya.
- Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve ocuk gelişimine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(35), 79-91.
- Kuzucu, Y., ve zdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim*, 38, 96-112.
- Lamb, M. E. (1975). Fathers: Forgotten contributors to child development. *Human Development*, 18(4), 245-266.
- Lamb, M. E. (1977). The development of mother-infant and father-infant attachments in the second year of life. *Developmental Psychology*, 13(6), 637-648.
- Lamb, M. E. (Ed.). (1997). *The Role of The Father in Child Development*. New York: John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E. (2000). *Kltrler Arası Bakış Aısı İle Babanın ocuk Gelişimindeki Rolü Ve nemi*. İstanbul: Anne ocuk Eğitim Vakfı.

- Lamb, M. E., & Nash, A. (1989). Infant-mother attachment, sociability, and peer competence. T. J. Berndt, & G. W. Ladd (Eds.), *Peer Relationships in Child Development* (s. 219-246). New York: John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E., Pleck, J., Charnov, E., & Levine, J. (1987). A biosocial perspective on parental behavior and involvement. J. B. Lancaster, J. Altman, & A. Rossi (Eds.), *Parenting Across the Life Span* (s. 111-142). New York: Academic Press.
- Lawhon, T., & Lawhon, D. C. (2000). Promoting social skills in young children. *Early Childhood Education Journal*, 28(2), 105-110.
- Leidy, M. S., Schofield, T. J., & Parke, D. R. (2013). Fathers' contributions to children's social development. *Handbook of Father Involvement: Multidisciplinary Perspectives*, 2, 151-167.
- Lynn, D. B. (1974). *The father: His role in child development*. Monterey, California: Brooks/Cole.
- Mc Bride, B. A. (1989). Interaction, accesibility and responsibility. A view of father involvement and how to encourage it. *Young Child*, 25, 13-19.
- Mc Bride, B. A., & Mill, W. (1993). A comparison of mother and father involvement with their preschool age children. *Early Childhood Research Quarterly*, 8, 457-477.
- Mc Guire, J., & Priestley, P. (1981). *Life After School: A Social Skills Curriculum*. London: Pergamon Press.
- McBride, B. A., & Lutz, M. A. (2004). Intervention: Changing the nature and extent of father involvement. M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the Father in Child Development*. New York: John Wiley & Sons.
- McBride, B. A., & Rane, T. R. (1997).). Role identity, role investment, and paternal involvement: Implications for parenting program for man. *Early Childhood Research Quarterly*, 12, 173-197.
- McBride, B. A., Schoppe, S. J., Ho, M., & Rane, T. (2004). R. Day, & M. E. Lamb (Eds.), *Conceptualizing and Measuring Father Involvement*. Routledge.
- McBride, B. A., Schoppe-Sullivan, S. J., & Ho, M. H. (2005). The mediating role of fathers' school involvement on student achievement. *Applied Development Psychology*, 26, 201-216.
- McDonough, P., Walters, V., & Strohschein, L. (2002). Chronic stress and the social patterning of women's health in Canada. *Social Science & Medicine*, 54, 767-782.
- Mercan, Z., ve Tezel Şahin, F. (2017). Babalık rolü ve farklı kültürlerde babalık rolü algısı. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 2(2).
- Monks, C. P., Ruiz, R. O., & Val, E. T. (2002). Unjustified aggression in preschool. *Agressive Behavior*, 28(6), 458-476.

- Morgan, H. (2007). *Early Childhood Education: History, Theory, and Practice*. USA: Rowman and Littlefield Education.
- Morgan, J., & Cole, L. (2001). *Çocuk ve Gençlik Psikolojisi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Myers, R. (1992). *The Twelve Who Survive*. Londra: Routledge.
- Nelms, B. C. (2004). Fathering: supporting and celebrating it. *J Pediatr Health Care*, 113-114.
- NICHD Early Child Care Research Network. (2004). Multiple pathways to early academic achievement. *Harvard Educational Review*, 74(1), 1-29.
- Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: what influences paternal involvement in child-care work in Uganda? *Gender & Development*, 17(2), 255-267.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A., ve Polat Unutkan, Ö. (2003). "Aile Katılımı", *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Okur, M. (2008). *Çocuklar için felsefe eğitim programının altı yaş grubu çocuklarının atılganlık, işbirliği ve kendini kontrol sosyal becerileri üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öğüt, Ü. (1998). *Father involvement with respect to the age and gender of preschool children and the employment status of the mother in a sample of upper and middle socio-economic status Turkish fathers* (Unpublished Master Thesis). Boğaziçi University, İstanbul.
- Ömeroğlu, E., Büyüköztürk, Ş., Çakan, M., Aydoğan, Y., Kılıç Çakmak, E., Gültekin Akduman, G., ... Yurt, Ö. (2014). Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği anne-baba formuna ait norm değerlerinin belirlenmesi ve yorumlanması. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 102-115.
- Özbey, S. (2009). *Anasınıfı ve Anaokulu Davranış Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisini incelenmesi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara .
- Özkan, H., Çelebioğlu, A., Üst, Z. D., ve Kuru Direk, F. (2016). Doğum sonu dönemde babaların ebeveynlik davranışlarının incelenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*, 6(3), 191-196.
- Pancsofar, N., & Vernon-Feagans, L. (2010). Fathers' early contributions to children language development in families from low income rural communities. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(4), 450-463.

- Paquette, D., Bolté, C., Turcotte, G., Dubeau, D., & Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant and Child Development*(9), 213-230.
- Parke, D. R. (1985). *Fathers*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Paulson, J. F., Dauber, S. E., & Leiferman, J. A. (2010). Parental depression, relationship quality, and nonresident father involvement with their infants. *Journal of Family Issues*, 32(4), 528-549.
- Pekel Uludağlı, N. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Tür Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.
- Pekkarakaş, E. (2010). *3-6 yaş çocukların babalarının çocuk yetiştirme tutumları ile eğitime katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Pike, A., Coldwell, J., & Dunn, J. F. (2005). Sibling relationships in early/middle childhood: links with individual adjustment. *Journal of Family Psychology*, 19(4), 523-532.
- Pleck, J. (1997). *Paternal Involvement, Levels, Sources, and*. New York: John Wiley&Sons.
- Pleck, J. H., & Masciadrelli, B. P. (2004). Paternal involvement by U.S. residential fathers: Levels, sources, and consequences. *The Role of The Father in Child Development* (4th ed., pp. 222-272). New Jersey: Joh Wiley&Sons.
- Pontes, C. M., Osorio, M. M., & Alexandrino, A. C. (2009). Building a place for the father as an ally for breast feeding. *Midwifery*, 25, 195-202.
- Radin, N. (1994). Primary caregiving fathers in intact families. A. E. Gottfried, & A. W. Gottfried (Ed.), *Redefining Families: Implications for Children's Development* (s. 55-97). New York: Plenum Press.
- Rane, T. R., & McBride, B. A. (2000). Identity theory as a guide to understanding fathers' involvement with their children. *Journal of Family Issues*, 347-366.
- Razon, N. (1987). Okul öncesi çocukta sık rastlanan uyum ve davranış sorunlarından bazıları ve anaokulunda çözüm. *5. YA-PA Okulöncesi Yaygınlaştırılması Semineri*. Antalya: YA-PA Yayınları.
- Rienks, S. L., Wadsworth, M. E., Markman, H. J., Einhorn, L., & Etter, E. M. (2011). Father involvement in urban low-income fathers: Baseline associations and changes resulting from preventive intervention. *Family Relations*, 60, 191-204.
- Riley, R. W., Peterson, T. K., Moreno, M. G., & Goode, W. W. (2000). Strengthening participation of fathers in children's learning and devolepment. *Fathers Mather Involving Fathers in Children's Learning, A Kit for Educators and Other Professionals*, 442-580.
- Rossi, A. (1984). Gender and parenthood. *American Sociological Review*, 49, 1-10.
- Russell, G. (1982). Higly participant australian fathers: same preliminary findings. *Merrill Palmer Quarterly*, 28, 137-156.

- Rustia, J., Abbott, D. A., Bozett, F. W., & Mercer, R. T. (1990). Predicting paternal role enactment. *Western Journal of Nursing Research*, 12(2), 145-160.
- Rutherford, R., Mathur, B., Sarup, J., Quinn, R., & Mary, M. (1998). Promoting social communication skills through cooperative learning and direct instruction. *Education and Treatment of Children*, 21(3), 354-369.
- Ryder, V. (1995). *Parents and Their Children*. USA: The Goodheart Willcox Company.
- Sagi, A. (1982). Antecedents and consequences of various degrees of paternal involvement in child rearing: the Israeli Project. *Nontraditional Families: Parenting and Child Development*. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Samancı, O., & Diş, O. (2014). Sosyal becerileri zayıf olan ilkökul öğrencilerinin tutum ve davranışlarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 573-590.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Seçer, Z., Çeliköz, N., ve Yaşa, S. (2007). bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*(18), 425-438.
- Serbest, S. (2010). *The influence of the university students' perceived paternal and maternal acceptance, father involvement and depressive symptoms on their resiliency* (Unpublished Master Thesis). Boğaziçi University, İstanbul.
- Seven, S. (2007). Ailesel faktörlerin altı yaş çocuklarının sosyal davranış problemlerine etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 477-499.
- Seven, S. (2006). *Altı yaş çocuklarının sosyal becerileri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Seward, R., & Yeatts, D. E. (1997). Fathers caring for children: Research and resources. *Annual Conference of the National Council on Family Relations*. Crystal City, USA.
- Silah, M. (2000). *Sosyal Psikoloji*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sipahi, B., Yurtkoru, S. E., ve Çinko, M. (2008). *Sosyal bilimlerde SPSS'le veri analizi* (2. bas.). İstanbul: Beta Yayın Dağıtım A.Ş.
- Sucuoğlu, B., ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.
- Şahin, E. (2005). *Okul Öncesi Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Şahin, H., & Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 273-294.
- Tamis-LeMonda, C. S., Shannon, J. D., Cabrera, N., & Lamb, M. (2004). Fathers and mothers at play with their 2- and 3- year-olds. contribution to language and cognitive development. *Child Development*, 75, 1806-1820.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmuşlar: Babalar. *Eğitime Bakış*, 7(20), 43-47.
- Taylı, A. (2000). *Kardeş sahibi olup olmama durumunun okul öncesi dönemde sosyal oyuna etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Telli, A. A. (2014). *3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Telli, A. A., & Özkan, H. (2016). 3-6 yaş grubu çocuğu olan babaların babalık rolü algısı ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İzmir Doktor Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2), 127-134.
- Tezel Şahin, F. (2003). Çocuk gelişimi ve eğitiminde babanın rolü. *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tezel Şahin, F. (2007). Sosyal Değişim Sürecinde Değişen Baba Rolü. 38. *ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi)*, Ankara.
- Tezel Şahin, F., ve Özbey, S. (2007). Aile eğitim programlarına baba katılımının önemi. *Toplum Ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 18(1), 39-48.
- Tezel Şahin, F., ve Özbey, S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 5(17), 30-39.
- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A., ve Aydın Kılıç, Z. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, 37(1), 319-343.
- Thompson, A. (2002). *Role of Father's Love in Child Development Deserves More Attention*. <http://advance.uconn.edu/2002/020211/02021114.htm> adresinden alındı.
- Tokol, O. (1996). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 3 -6 yaş çocuklarının gelişim özellikleri ve anne-baba tutumlarının karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Toy, B. (2006). *Sanat eğitimi alan ve almayan 15-17 yaş grubundaki ergenlerin sosyal uyumlarının ve benlik tasarımı düzeylerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Tunçeli, H. İ., ve Akman, B. (2014). Anaokullarına devam eden 6 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin okul olgunluklarına etkilerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 333-341.
- Turaşlı Kuru, N. (2010). *Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Önemi*. G. Haktanır (Ed.). İstanbul: Anı Yayıncılık.
- Turner, H. P., & Harris, B. M. (1984). Parental attitudes and preschool children's social competence. *The Journal of Genetic Psychology*, 144, 105-113.
- Tüy, S. P. (1999). *3-6 yaş arasındaki işitme engelli ve işiten çocukların sosyal beceri ve problem davranışları yönünden karşılaştırılmaları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Uğur, H. (1998). *Anasınıfı eğitiminin sosyalleşmedeki rolü ve öğrencileri sosyalleştirme açısından özel ve devlet anasınıflarının karşılaştırması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Updegraff, K. A., McHale, S. M., Crouter, A. C., & Kupanoff, K. (2001). Parents involvement in adolescents' peer relationships: A comparison of mothers' and fathers' roles. *Journal of Marriage and Family*, 63, 655-668.
- Ural, M. (1986). *Ülkemizde Okul Öncesi Eğitimin Yeri ve Önemi*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Uyanık, Ö., Kaya, Ü. Ü., Kızıltepe, G. İ., ve Yaşar, M. C. (2016). An investigation of the relationship between fathers and their children at preschool level. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(4), 515-531.
- Uyanık, Ö., Kaya, Ü. Ü., Kızıltepe, G. İ., ve Yaşar, M. C. (2016). An investigation of the relationship between fathers and their children at preschool level. *Journal of Theoretical Educational Science*, 9(4), 515-531.
- Ünal, F., ve Kök, E. E. (2015). The opinions of parents who have children between the ages of 0-6 about fatherhood. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 1(4), 1142-1153.
- Ünlü, Ş. (2010). *Babamın çocuğu çocuğumun babası olmak: 0-8 yaş aralığında çocuğu olan babaların ve onların babalarının çocuk bakımına katılım patternlerinin incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Verduyn, C. M., Lord, W., & Forrest, G. C. (2005). Does a school-based social skills program have an affect on students behavior and social skills. *School Counseling Research Brief*, 1-4.
- Vural, E. D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedeflere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Wagner, B. M., & Philips, D. A. (1992). Beyond beliefs: Parents and child behaviours and children's perceived academic competence. *Child Development*, 63, 1380-1391.
- Webster, L., Low, J., Siller, C., & Hackett, R. K. (2013). Understanding the contribution of a father's warmth on his child's social skills. *Fathering: A Journal of Theory Research, and Practice about Men as Fathers*, 11(1), 90-113.
- Wentzel, K. R., & Erdley, C. A. (1993). Strategies for making friends relations to social behavior and peer acceptance in early adolescence. *Developmental Psychology*, 29(5), 819-826.
- West, C., & Honey, A. (2016). The involvement of fathers in supporting a young person living with mental illness. *Journal of Child and Family Studies*, 25, 574-587.
- Woodhead, M., Carr, R., & Light, P. (1991). *Becoming a Person*. London: The Open University.
- Wortham, S. C. (1998). *Early Childhood Curriculum: Developmental Bases for Learning and Teaching*. Virginia: Dunnely and Sas Company.
- Yalçın, H. (2010). *Çocuk Gelişimi* (1. bas.). İstanbul: Morpa Yayınevi.
- Yaşar, Ş. (2008). Okul öncesi eğitimde temel alışkanlıklar ve sosyal davranışların kazanılması. Ş.Yaşar (Ed.), *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Yavuzer, H. (1999). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2001). *Çocuğunuzun İlk Altı Yılı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2002). *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2008). *Ana-Baba ve Çocuk* (13. bas.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yazgan, Y. (2000). *Değişik açılardan babanın çocuk gelişimindeki rolü ve önemi, çocuğun yaşamında babanın rolü ve önemi*. İstanbul: Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayın No:12.
- Yılmaz, N. (2003). Türkiye'de okul öncesi eğitimi. *Erken Çocukluk Gelişim ve Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar* (s. 12-18). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Yılmazçetin, C. (2003). *Baba katılımı ile ergenlik çağı öncesi çocukların davranış sorunları arasındaki ilişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Young, M. E. (1996). *Early child development: Investing in the future*. Washington, D.C.: Dünya Bankası.
- Yüksel, G. (1999). Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2, 37-45.

Zembat, R., ve Unutkan, Ö. P. (2001). *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Yeri*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2), 297-328.

EKLER

EK A – BİLGİ FORMU

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:

2. Medeni durumunuzu kutucuğa işaretleyiniz.

Evli (Çocuğumun öz annesi ile evliyim.)

Bekar (Boşandım.)

Evli (Çocuğumun öz annesinden farklı biriyile evliyim.)

Bekar (Eşimi kaybettim.)

3. Eğitim düzeyinizi işaretleyiniz.

İlkokul Mezunu	☐
Ortaokul Mezunu	☐
Lise Mezunu	☐
Yüksekokul Mezunu	☐
Üniversite Mezunu	☐
Yüksek Lisans/Doktora Mezunu	☐

4. Lütfen aşağıdaki kutucuğa çocuğunuzun yaşını yazınız ve cinsiyetini belirtiniz.

	Yaşı	Cinsiyeti
1. Çocuk		
2. Çocuk		
3. Çocuk		

EK B – BABA İLGİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda verilenlerden lütfen yapmayı düşündüklerinizi değil gerçekten yaptıklarınızı işaretleyiniz. Yanıtlarınızı Çok Sık, Sık, Bazen, Az, Hiç seçeneklerinden birini işaretleyerek, belirtiniz.

		Çok Sık	Sık	Bazen	Az	Hiç
1.	Çocuğuma evde yapması için gönderilen etkinliklerde-kitaplarda yardım ederim.					
2.	Çocuğuma her gün düzenli bir şekilde kitap okurum.					
3.	Okuduğum kitap hakkında çocuğuma sorular sorarım.					
4.	Çocuğumun o gün okulda yaşadıklarını bilmek isterim.					
5.	Çocuğumun evde farklı etkinlikler yapması için uğraşırım.					
6.	Okulda güzel etkinlikler ortaya çıkardığında memnuniyetimi gösteririm.					
7.	Çocuğumu tüm gelişim alanlarında (dil, sosyal-duygusal, zihinsel, bedensel) daha iyi olması için desteklerim.					
8.	Bir kitabı kendisinin incelemesi için ısrar ederim.					
9.	Her sabah okula götürceklerinde eksikliği varmı diye kontrol ederim.					
10.	Okulun düzenlediği etkinliklere-toplantılara (kahvaltı, gezi, konferans vb.) katılırım.					
11.	Çocuğum ile okul hakkında konuşurum.					
12.	Doğum günü gibi özel günlerde ona eğitici hediyeler almaya özen gösteririm.					
13.	Çocuğumun televizyon seyrettiği süreyi kontrol ederim.					

14.	Çocuğumun seyrettiği programları kontrol ederim.					
15.	Çocuğumun dış görünüşüne özen gösteririm.					
16.	Okulda çocuğumun yemeklerini yiyip yemediğini öğretmenine sorarım.					
17.	Okulda yediği yemeklerin sağlıklı olup olmadığını kontrol ederim.					
18.	Öğretmeni ile konuşmak için okuluna giderim.					
19.	Hafta sonlarını, tatilleri ve bayramları ailece birlikte geçiririz.					
20.	Çocuğumun bir sorunu olduğunda onu dinleyip anlamaya çalışırım.					
21.	Çocuğumun okulundaki çalışmalara gönüllü katılırım.					
22.	Çocuğuma eğitici değeri olan kitapları okumaya özen gösteririm.					
23.	Zorlandığını hissettiğim yerlerde onu cesaretlendiririm.					
24.	Çocuğuma “Bugün okul nasıldı?” diye sorarım.					
25.	Çocuğumla birlikte eğlenceli zaman geçirmek için fırsatlar yaratırım.					
26.	Etkinlikleri yapması için çocuğumla uzun süre birlikte otururum.					
27.	Çocuğumun arkadaşlarını tanımak isterim.					
28.	Çocuğumun öğrendiği şarkı ve oyunları öğrenmek isterim.					
29.	Kurallar koyarım (ellerini yıkama, oyuncaklarını toplama, yatmadan önce dişlerini fırçalama, arabada arka koltuğa oturma gibi).					
30.	Gerektiğinde okul aile birliğinde çalışırım.					
31.	(Varsa) okulun web sitesini takip ederim.					
32.	Çocuğumun her gün okula düzenli olarak gitmesine özen gösteririm.					

33.	Öğretmeni hakkında neler hissettiğini sorarım.					
34.	Çocuğumun yapamayacağını düşündüğü konularda onu cesaretlendirerek desteklerim.					
35.	Evde çocuğum kendi oluşturduğu bir etkinlik yapmak istediğinde ona zaman ayırırım.					
36.	Çocuğumla geçireceğim (evde, dışarıda.) özel zamanlar planlarım.					
37.	Çocuğumun arkadaşları ile bir arada zaman geçireceği (evde, dışarıda) fırsatlar yaratırım.					
38.	Çocuğumun arkadaşları ile ilgili yaşadığı sorunları konuşurum.					
39.	Çocuğumun evde kazandığı olumlu davranışların dışarıda da sürüp sürmediğini takip ederim.					
40.	Çocuğumun okulda kazandığı olumlu davranışları fark eder, onu takdir ederim.					

EK C – OSBED ÖLÇEĞİ

Değerli Öğretmenimiz,

Aşağıda yer alan anket formundaki bilgilerden Dr. Öğretim Üyesi Seda Saraç danışmanlığında gerçekleştirilecek olan yüksek lisans tezi çalışmasında yararlanılacaktır. Çalışmanın amacı babaların çocuklarıyla yaptıkları etkinliklerin, çocukların sosyal becerileriyle ilişkisini incelemektir.

Okul öncesi sosyal beceri değerlendirme ölçeği, çocukların tanımlanan sosyal becerileri ne kadar iyi kullandıklarını belirlemeye yöneliktir. Sizden aşağıdaki ifadeleri sınıfınızdaki çocukları dikkate alarak işaretlemeniz istenmektedir.

Bilimsel bir çalışmaya yaptığınız katkılardan dolayı teşekkür ederiz.

	Hemen Hemen Hiç	Nadiren	Bazen	Çoğu Zaman	Hemen Hemen Her Zaman
I. BAŞLANGIÇ BECERİLERİ (1-12)					
01. Selamlaşma: Başkalarıyla karşılaştığında sözle ya da bedeniyle selam verir mi?	1	2	3	4	5
02. Akranlarına ismiyle hitap etme: Akranlarıyla konuşurken isimleriyle hitap eder mi?	1	2	3	4	5
03. Kendini tanıtm: Yeni tanıştığı insanlara kendini tanıtır mı?	1	2	3	4	5
04. Anlaşılır bir ses tonu ile konuşma: Konuşurken anlaşılır ses tonu kullanır mı?	1	2	3	4	5
05. Başkalarını tanıtm: Yanındaki insanları gerektiğinde başkalarına tanıtır mı?	1	2	3	4	5
06. Teşekkür etme: Kendisine bir iyilik yapıldığında, bir hediye verildiğinde veya iltifat edildiğinde teşekkür eder ya da başka bir sözle vefasını gösterir mi?	1	2	3	4	5
07. İzin isteme: Gerektiği durumlarda bir işi yapmadan önce anne baba, öğretmen ya da diğer yetişkinler ve arkadaşlarından izin ister mi?	1	2	3	4	5
08. Özür dileme: Yanlış bir davranış yaptığında özür diler mi?	1	2	3	4	5
09. Yardım isteme: İhtiyaç duyduğunda, yardım edebilecek kişilerden uygun bir yolla yardım ister mi?	1	2	3	4	5
10. Vedalaşma: Bulduğu ortamdaki ayrılırken hoşça kal, iyi geceler, allahısmarladık vb.veda sözcükleri kullanır mı?	1	2	3	4	5
11. Soru sorma: Merak ettiği bir konuda uygun soru ifadesi ve ses tonuyla soru sorar mı?	1	2	3	4	5
12. Duygularını ifade etme: Ne hissettiğini sözle olarak ifade eder mi?	1	2	3	4	5

II. AKADEMİK DESTEK BECERİLERİ (13-24)					
13. Dinleme: Başkaları konuştuğunda dinler mi? (Dinlediği kişiyle göz teması kurarak sözünü kesmeden, jest ve mimikleriyle dinlediğini belli eder mi?)	1	2	3	4	5
14. Soruya cevap verme: Kendisine bir soru yöneltildiğinde uygun bir üslupla açıklamaya çalışır mı?	1	2	3	4	5
15. Yönergelere uyma: Verilen yönergeleri anlar ve yönerge doğrultusunda davranışlar gösterir mi?	1	2	3	4	5
16. Alternatif çözümler üretebilme: Var olan bir probleme ilişkin farklı çözüm yolları önerebilir mi?	1	2	3	4	5
17. Başladığı etkinliği sonlandırma: Başladığı bir işi bitirene kadar kararlı bir şekilde devam eder mi?	1	2	3	4	5
18. Kendini meşgul etme: Kendisini oyalayacak etkinlikler bulup kendi kendine zaman geçirebilir mi?	1	2	3	4	5
19. Amaca ulaşmak için çaba gösterme: Belirlenen amaca ulaşmak için gerekli davranışlarda bulunur mu?	1	2	3	4	5
20. Uygun zamanda söze girme: Söze girmek için uygun zamanı bekleyip söze girer mi?	1	2	3	4	5
21. Söz alma: Söz almak istediği zaman nazik bir ifade ya da beden dilini kullanarak söz ister mi?	1	2	3	4	5
22. Düşüncelerini ifade etme: Düşüncelerini sözel yollarla ifade eder mi?	1	2	3	4	5
23. Eleştiri yapma: Kırıcı olmadan nazik ifadelerle eleştiri yapar mı?	1	2	3	4	5
24. Eleştiriye açık olma: Kendisine yönelik eleştirileri kızmadan sabırla dinler mi?	1	2	3	4	5
III. ARKADAŞLIK BECERİLERİ (25-37)					
25. Arkadaşlarının duygularını anlama: Arkadaşlarının konuşmalarından onların üzüntülü ya da sevinçli gibi hangi duygulara sahip olduklarını anlar mı?	1	2	3	4	5
26. Başkalarının haklarını koruma: Arkadaşının hakkını korumak için çaba harcar mı?	1	2	3	4	5
27. Arkadaşlarının fikirlerine uygun tepki verme: Arkadaşları farklı fikirler beyan ettiğinde, beyan edilen görüşe katılıp katılmadığını sözlü ya da beden diliyle nazik bir şekilde ifade eder mi?	1	2	3	4	5
28. Arkadaşlarıyla işbirliği yapma: İhtiyaç olduğunda arkadaşlarıyla işbirliği yapar mı?	1	2	3	4	5
29. Arkadaşlarını takdir edebilme: Arkadaşlarının takdir edilecek davranışlarını takdir eder mi?	1	2	3	4	5
30. Akran gruplarına katılma: Uygun yolları kullanarak devam etmekte olan bir aktivite ya da gruba katılır mı?	1	2	3	4	5
31. Sırasını bekleme: Sıra beklemesini gerektiren durumlarda kendi sırasının gelmesini bekler mi?	1	2	3	4	5
32. Paylaşma: Oyuncaklarını ya da materyallerini arkadaşlarıyla paylaşır mı?	1	2	3	4	5
33. Yardım önerme: Arkadaşları yardıma ihtiyaç duyduğunda ya da açıkça yardım istediklerinde yardım önerir mi?	1	2	3	4	5
34. Oyuna davet etme: Arkadaşlarını oyuna davet eder mi?	1	2	3	4	5

35. Oyunun sonuçlarını kabul etme: Oyunun sonucuna ilişkin duygu ve düşüncelerini sakın bir şekilde söyler mi?	1	2	3	4	5
36. Oyunun kurallarına uyma: Oyun oynarken oyunun gerektirdiği kurallara uyar mı?	1	2	3	4	5
37. Arkadaşlarının duygularına uygun tepki verme: Arkadaşlarının içinde bulunduğu duygu durumuna (sevinçli, hüzünlü, kızgın vb.) göre uygun tepkiler verir mi?	1	2	3	4	5
IV. DUYGULARINI YÖNETME BECERİLERİ (38-49)					
38. Duygularını başkalarını rahatsız etmeden gösterme: Duygularını, başkalarını fiziksel ya da sözel olarak rahatsız etmeden gösterir mi?	1	2	3	4	5
39. Engellenme durumuyla baş etme: Engellendiğinde sakın kalıp durumu kabul eder mi?	1	2	3	4	5
40. Hatalarıyla baş etme: Hata yaptığını kabul eder, söyler ve hatasını telafi edecek alternatif çözüm yolları arar mı?	1	2	3	4	5
41. Başkalarının duygularını anlama: Başkalarının jestlerinden, mimiklerinden ya da konuşmalarından neler hissettiğini anlar mı?	1	2	3	4	5
42. Baskı altında sakın kalma: Kendini baskı altında hissettiğinde duygularını kontrol edip sakın kalır mı?	1	2	3	4	5
43. Alay etmeyle baş etme: Kendisiyle alay edildiğinde, duygusunu ifade ederek ya da görmezden gelerek alay etme durumuyla baş eder mi?	1	2	3	4	5
44. Hayır cevabını kullanma: Yapmak istemediği durumları nedenleriyle ifade ederek karşısındakini kırmadan hayır der mi?	1	2	3	4	5
45. İsteğini erteleme: İsteğinin ertelenmesi gerektiği durumlarda sakince bekler mi?	1	2	3	4	5
46. Tepki vermeden önce düşünme: Tepki vermeden önce sonuçları hakkında düşünerek ona göre tepki verir mi?	1	2	3	4	5
47. Hayır cevabını kabul etme: Kendisine hayır cevabı verildiğinde ısrar etmeden kabullenir mi?	1	2	3	4	5
48. Hakkını koruma: Hakkını başkalarına zarar vermeden korur mu?	1	2	3	4	5
49. Kendiliğinden çözülecek sorunları görmezden gelme: Müdahale etmeden çözülebilecek sorunları tepki vermeden bekleyebilir mi?	1	2	3	4	5

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyad, Ad: TAŞYÜREK TEKER, YAĞMUR

Uyruk: Türk (T.C.)

Doğum Tarihi: 05.08.1993

Medeni Durum: Evli

Telefon: +90 507 0631345

e-mail: y_tasyurek@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Anadolu Üniversitesi	2017
Lisans	Boğaziçi Üniversitesi	2016
Lise	Kepirtepe Anadolu Öğretmen Lisesi	2011

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Kurum	Görev
2016	Çorlu Bahçeşehir Koleji	Okul Öncesi Öğretmeni

YABANCI DİL

İngilizce (İyi Düzey)

SERTİFİKALAR

Okul Öncesi Eğitim Zirvesi	İstanbul/Türkiye
Etkili Öğretmen Etkili Çocuk Zirvesi	İstanbul/Türkiye
Okul Öncesine Yön Veren Uygulamalar	Edirne/Türkiye